

TĖVYNĖS

S A R G A S

MĖNESINIS LAIKRASZTIS.

02492

TILŽĖJE.

Tėvynės Sargas.

Mėnesinis laikraštis su priemazgomis ir atskirais priedais.

Stovi ant sargybos Lietuvių tautos: szviesos, tikybos ir kalbos.

Pirmąją N. dalį **slėpkite** labiau, neg antrąją.

Gaunamas pas **J. Lapiną** už 50 kap. (Tilsit, Ostpr. Goldschmiedestr. 8) ir pas Rev. A. Kaupą už 1 dol. (America Scranton, Pa. Main Ave. 1423).

Turiny s.

1. Metus baigdami. 1 2. Biruta. 2 dalis. <i>Margalis</i>. . . 4 3. Užrašai J. M. Valancziausko. 8 1. Abrozdas szv. Panelės. 2. Atsitikimas Skapiszkyje. 4. Mergaiczių daina. <i>Pal</i>. 12 5. Ukės dalykai. 13 1 Vargai sugyvenant so-džiuose. Nevaldymas gyvuolių. <i>P. Kaimynas</i>. 9. Daina lietuvės supanczios lopszi <i>Pal</i>. 18 7. Atskalos istorija. <i>Paleistsp</i> 18 8. Draugų daina. <i>Pal</i>. 26 9. Isztremtojo rasztai isz Spasko, su sakmę: „Pelė su Vaikas“ <i>Anupras Žemaitis</i>. 27 10. Meszka ir Lankai. Sakmė. <i>Dagilėlis</i>. 34 11. Paminėjimai. 35 1. A. a. Simanas — Martynas Kazlauskis, Magyliavos Arci-vyskupas. <i>Old</i>. 2. Dar apie a. a. kun. Pelicijoną Juszke-viczę: a) dar sauja žinių. X. b) Laidotuvės. Z. c) A a. Mikolas Raczas (su gaidomis).	12. Iszeiviui. Eilės. <i>Pal</i>. 48 13. Musų mokslavietės 49 1. Nemaszcziuosę 2. Jeznę. <i>Striukas</i>. 14. Ivairios žinios. 51 1. Į Skotiją reikalauja kunigo. <i>Sirvydas</i>. 2. Isz Vasiliszko. — 3. Smilgių. — 4. Nauja-mieszio. <i>Gargažė</i>. — 5. Isz Ariogalos. <i>J. L.</i> — 6. Krakių. <i>Jonas</i>. — 7. Kreivatikystės terp stacziatikų. — 8. Kas tai yra „guoga“? — 9. Klaidingas raszymas lietuviszkų pavardzių. — 10. Dėl-ko einame į Ameriką? — 12. Antraszai ant kapų. <i>Pal</i>. 15. Žemaičio daina. Kristau, atei-k. <i>Paleistsp</i>. 62 16. Musų rasztai. 63 1. „Ukininko“ sukaktuvės 10 m. 2; Lietuviszkos kningos gudiszkomis raidėmis. 17. Nuo Redakcijos: Amerikie-cziams. Atsakymai. 67 18. Turiny s „T. Sargo“ 1899 m. 70

Metus baigdami.

Primename skaitytojams „Tėvynės Sargo“, mėnesio laikrasčio, iszeinancio Tilžėje, Prusijoje, jog jau ketveri metai sukako kaip jis stovi ant sargybos lietuviszkos tautos: szviesos, tikybos ir kalbos. Per tuos ketverius metus, kiek įstengė ir kaip iszmanė, kėlė lietuviszką kataliszką dvasią visosę Lietuvos luomosę. Įgyjo daug aržių priesų, kurie iszkilmingai „prisiekia nekuomet nepajimti ir kitiems neįduoti nei vienos „Tėvynės Sargo“ kningelės; tamę-pat tarpę įgyjo dar daugiau szalininkų, kurie „Tėvynės Sargą“, dėl jo turinio ir pakraipos, pripažįsta nepastarąją vietą eilėje kitų lietuviszkų laikrasčių. Istabiai didelis skaitlius korespondencijų, kurias visokiais keliais prisiunczia mums daugiausiai tos luomos lietuviai, kuriai „T. Sargas“ visųpirmu yra paskirtas, reiszkia, jog „T. S.“ skaito ir jo dvasią persijema platus buris lietuvių. Matydami naudingą ir pasekmingą jo darbavimos, turtingesniejie paskubėjo su piningiszką paszalpą; per tą „Tėvynės Sargą“ galime paleisti pusveleziui; 1899, duokime, metuosę skaitytojai apturėjo už pusę rublio laikrasčio 37 laksztus smulkios spaudos ir į 26 laksztus 7sę prieduose (veizėk galę turinį „T. S.“); tai yra kas mėnesį daugiau ne po 5 laksztus. Sulyginus su kitais laikrasčiais, matome, jog „Tėvynės Sargas“ buvo visųdidžiausis, didesnis ir už Amerikos laikrasčius, jei atmesi, isz jų apgarsinimus ir kitas sziukszlines žinias, parupinamos vien dėl prikimszimo prižadėtų laksztų. Gabesniejie lietuviai pasirupino pristatyti ant tikslo parasztų straipsnių, idant „T. S.“ nebutu perkaręs.

Atencziuosę metuosę, jei Dievas ir tikras Jo tarnas, o musų užtartytojas, s. Kazimieras gins mus nuog viso pikto, pasirupinsime, kad „T. Sargas“ nebutu pratesnis už sziametinį“. Isz augszto prižadėti nieko neverta, nes su laiku daug ketinimų atsimaino. Pažadame todėl, kaip ir seniaus, duoti kasmėnesį po 3 spaudos laksztus; isztikro-gi duosime daug daugiau už tą paczią prekę.

Laikrasčio pakraipa pasiliks ta-pati, bet turinys maž-daug keisys. Nuo Naujų Metų stengsimės nedaleisti į

„T. Sargą“ rasztų, kuriuos daugumas lietuvninkų-skaitytojų sunkiai suprastu, arba visiszkai nesuprastu. Teip tatai „Tėvynės Sargas“ bus grynai žmonių laikrasztis, o mokytesniems lietuviams parupinsime platų kvartalinį laikrasztį „Žinyčia“, kurios N 1 yra jau spaudinamas ten pat, kamę ir „T. S.“ ir ten pat gaunamas.

Išteigdami naują ertą laikrasztį turime mislyje visų pirmu paliuosavimą rankų lietuviams-raszėjams. Suturėdami rasztus, kurie per savo ilgumą arba augsztai mokyta turinį negeistini buvo paprastiesiems skaitytojams, skriaudėme raszėjus, nedaleisdami iszpasakoti savo minčių; skriaudėme ir mokytesnę luomą, nutraukdami nuo jos dvasiszką maistą ir pasidžiaugimą. „Žinyčia“ tadą trokszta suteikti lietuviams progą apsimainymo augsztesnėmis mislimis. Jei lietuviszka visuomenė tokio laikraszcziio laukia, tai pasiskubins mums su reikalingiausią — **piningszką paszalpą**, o paskui ir su rimtais bepusiszkais rasztais. Kas nori pažinti „Žinycios“ N 1 turinį, įvairumą, linkmę ir tt. tepraszo paveizdėjimui vieno numero, kurio prekė laikraszcziuose apgarsinta. Kiekvienas N bus užbaigtas, teip kad galės pirkti atskiriai, kaip kokią rinkmenę rasztų. Turinys N 1 yra szioks.

1. Prakalba Redakcijos. 2. Istorija darbo. **Par. Kelmelis.** 3. Lionas XIII. Popiežius. **Par. Samogita.** 4. Lietuvaitei, nemokancziai lietuviszcai. Eilės **p. A. Jaksztas.** 5. Kunigai Žemaičių vyskupijos, nukaroti isz priežasties maiszto 1862 m. **Par. J. M. vyskupas Motiejus Valančiauskis.** 6. Prasmė ir gražumas Lietuvos dainų. **Par. Samogita.** 7. Saulei užsileidžiant. Novela. **Par. Szatrijos Ragana.** 8. Kaip kas kam. Eilės. **Par. Dagilėlis.** 9. Neužpelnyti Muraviovo liaurai. **Par. Savasis.** 10. Terp erszkiečių — sunus. 12 eilių. **Par. Paleistsparnis.** 11. Kunigas — lietuvis. **Par. A. Jaksztas.** 12. Jautis ir Arklys. Sakmė. **Par. Aldonas.** 13. Musų dirvonai: 1) Negeistini apsireiszkimai lietuviszkoje literaturoje. **Par. Vaiszgant.** 2) Lenkystė ir lietuvystė. **Par. Dėdė Atanazas.** 14. Litvanica: „Daukanto Istorija“ **A. J.**; „Žarysy prarva zwyczajowego ludu litewskiego“ przez S. Witorta. **J. P.**

Turinys „Tėvynės Sargo“ — visų 4 metų. 15. Išz svetimtautiszkos bibliografijos.

Išzskaitytų rasztų, tilpusių vienamę tik N „Žinyczius,“ gal jau suprasti, kokia įvairybė ir daugybė pakelta klaušimų. Kam patiks, praszome į talką. Rasztus siųskite ant to paties vardo: **J. Lapinas, Tilžėje**, padėdami ant virszaus literos „T. S.“ dėl parodymo, jog tai ne į kitus laikraszczius paskirta. Mes jau patįs atrasime, kur kas tinka.

Lietuviai, atminkite, kad mūsų padėjimę nieko negal geresnio padaryti, kaip tik kuodaugiausiai spaudinant ir kuodaugiausiai skaitant lietuviszkus rasztus. Nesigailėkite vargo įgaunant, nes užsimokės szimteriopai.

Skaitytojai maž-daug žino, kokius rasztus turime, dar nespauđinę. Czia dar sykį paminavosime, jog „T. S.“ ir „Žinycziuje“ spaudinsime „Užraszus“ **M. Vyskupo Motiejaus Valancziaus**io, be galo svarius, kaipo istoriszki dokumentai. Toliaus, „Isztremtojo rasztus išz Spasko“ **kun. Anupro Jaseviczės**, „Apraszymą miestų Žemaičių Vyskupijos, kurių autorius buvo bene profesorius Polikarpas Girsztantas. (Senas rankraszctis). „Rasztus Dėdės Atanazo“, „Paleistsparnio“, „Adomo Jakszto“, — vis tai žinomos pavardės ir daug kitų. „T. S.“ Red.

Biruta.

II. dalis. *)

Saulutė juokiasi augsztai
 Po orą plauko debesai
 Ant kelio dulkių sukeltų.
 Išz miszko iszlenda raitų
 Ir pesczių didelis burys,
 Ir saulės karsztas spindulis,

*) Pirmąją dalį, puikiausį išz viso Margalio veikalų, veizėk „Tėvynės Sargę“ N. 3, 1899 m. Red.

It zekorę, jų spindž ginkluosę;
 Pagrižt kareiviai Lietuvos,
 Ant kovos buvę gan ilgos,
 Kryžiuo braidžioję kraujuosę
 Ir joja pirma jų Keistutas,
 Prie mielos skubinas Birutos —
 Seniai bematęs, aplankyt,
 Krutinės skundą numaldyt.
 Ji vis dar rauda Žemaitijos,
 Ir brolių, ir senų tėvų;
 Sutikt dievų koronę bijos
 Ir gailis prisiekų szventų.
 Keistutas užmigdyt mėgino
 Skausmus jos raskužiais saldžiais,
 Bet tuom szirdies nenuramino —
 Szirdies — pilnos teip sopuliais

Nebverkk bet jau jauna Biruta:
 Tau laikas pamylėt Keistutą!
 Sztai pergalėtojas Kryžiuo
 Sustabdė szirmąjį visczyką,
 Artyn prijojęs prie Trakų.
 Iszbėgo keletas tarnų,
 Mėsčiai jam kojas apkabina
 Ir troksztą pranesza naujiną:
 „Tavęs namuosę laukia sveczias.“
 Valdymierui krutinė skeczias,
 Szirdis isz džiaugsmo szokinėja
 Ir sveczią laukenti atspėja.
 Jis savo szirmąjį paleido,
 Nuszluotė prakaitą nuo veido
 Ir, metęs dulkėtą sermėgą,
 Birutos sveikinti įbėgo.

Seklyczioj sėdž skaisti Biruta
 Prie lovos lopszyj gul sunus,
 It saulės veidas, teip gražus;
 Iszvydus grižtantį Keistutą
 Iszlengvo tarė: „Szia tau sunų!
 Tebuk-gi troksztu, jis galiunu

Ir, tėvo žengdamas pėdais,
 Narsiai kariaus su svetimais!
 Paimk į savo jį rankas
 Kraujuosę mirkusias ilgai
 Gal jos jo ateigą supras . . .“
 Keistuto degtė-deg jausmai,
 Ir karsztas veidas rod's liepsnoja . . .
 Jis jema kudykį neszioja
 Ir vardan Lietuvos dievų
 Ant vyrų skiria jį augsztų
 Ir **Vytautu** jį pavadina.
 Paskui Birutą apkabino
 Jos kaktą rausvą pabucziavo
 Dar kartą sunų paukavo
 Ir jai ant kelių pasodino
 Sakydamas: „Dėl Lietuvos
 Gimdyk galiunus visados!“ . .

Pajurė Žemaičių ligsziol ta pati:
 Boluoja ant kalno žinyczia graži
 Ir žincziaus tebėra ugnis,
 Ir jura, sujudinta laikę audros,
 Putoja ir kaukia, ir czyp visados,
 Ir kriauszių tebeplak vilnis.
 Birutos tiktai nebgirdėt ten dainų
 Uždilo ir žymės takų pramintų.
 Gal ją ir užmirszo visi,
 Gal broliai žvėjai tiktai jos pasigenda;
 Pauksztelė giedodama jos neberanda
 Isz lizdo pakilus anksti . . .
 Plauk' metai po metų. Terp rumų trakų:
 Birutos szirdyje nebėra skausmų,
 Krutinėj jaunoje skundos.
 Užgesdam's saulelės tiktai spindulys,
 Rausvai ežerų nudažydams vilnis,
 Jai primen' jausmus praeigos.
 Jis mena tadą savo brolius, tėvus
 Žinyczioj Praurimos perleistus laikus
 Ir dienas jaunystės saldžios.

Jausmų bet užeinančių ji nebauklena
 Ir stengias užmirsšti vaitojimą seną.
 Prie lovos du lopsziu jai kybo:
 Vienamę isz jų gul su aukso plaukais
 Duktė su skruosteliais skaisčiai raudonais,
 Zvaigždės gražumu ji jai žiba;
 Antramę-gi tėvo ir moczios viltis
 Liuliuojasi Vytautas. Tai spindulys
 Dėl žemės užaugės tėvų.
 Galiuną gali jog pažinti isz jauno
 Veizėk, jis į lopszį jau ginklus sau krauna
 Nebijo saidokų, peilių.
 Kad bubiną musza, į ragą triubuoja [praszos į karę.
 Jis tėvą ar moczią meiliai pabucziuoja ir, rodosi,
 „Nelaikas dar, Vytaute, migk dar ramiai
 Užaugsi, palaukk, ir nudžiugs lietuviai,“
 Biruta, jį supdama, tarė:
 „Tadą tai tėvynę karsztai pamylėsi
 Ir jos piktadėjus narsiai pergalėsi,
 Neliaudams su prieszais kariauti.
 Jimsi kalaviją nuo tėvo kraujuotą
 Ir szluosi kryžiokus isz czia, it su szluotą.
 Pradėsi placziai vieszpataut.
 Miegok dar ramiai: tavę karė prižadins,
 Jaunuosę dienuosę prie kraujo pripratins
 Ir mirksi, lig grabo lentos“ . . .
 Galiunas greit augo, žemaitės penėtas
 Į gislas ugnis jam ir kraujas idėtas
 Drąsios ano laiko kartos.
 Kartos, kuri atilsio neiszpažino
 Drąsiai pergalėdavo piktą kaimyną
 Isz meilės liuosybės tautos.

Margalis.

P. S. Mums dar palieka laukti trecziosios „Birutos“
 dalies, t. y. paslaptingo jos smerczio. Siužetas gražus:
 dramatiszkas, ar liriszkas, pagal norą, — apnikimas nevy-
 donų prieszų, ar ilgėjimos bepradėm klajojanczio Keistuto
 paczios.

Red.

J. M. Vyskupas Motiejus Valancziauskis. Užraszai.

1. Abrozdas Szvencziausios Panelės.

Prie Pakapės bažnyčios kamendoriaus tarnavimą pildė isz Magyliavos Vyskupijos atėjęs kunigas Mikolas Szimkeviczė, kurs buvo nepilno proto. Tasai matydamas, jog žmonių ligos paeina nuo apsėdimo, senaisiais exorcizmais jemė baidyti neesanczius velnius. Asz, Vyskupas M. V., gavęs apie tą žinią, užgrėšiau skaityti minavotuosius exorcizmus; tadą kun. Szimkeviczė pradėjo skaityti ligonims paprastus exorcizmus. Musų žmonės noriai jieszko stebuklingų gydymos būdų; todėl ligos paimti žmonės buriais pradėjo rinkties į Pakapę. Szimkeviczė tadą nusamdė dėl anų ertą butą. Kas rytą ligonis turėjo klausyti jo Miszių; paszvēsdavo du kibiru vandens ir, po kelis sykius skaitydamas ant jų exorcizmų maldeles, szlakstydavo ir apliedavo niesveikuosius. Ėjo nabagai perszlapę ir sustingę, kaip žmonės audros ant lauko užtikti. Davęs po tokią porciją vaistų, kunigas ėjo į szpitolę, kamę gulėjo ligonis, jau nebegalintis vaikszczioti ir lygiai su szvēstu vandeniu perliedavo. Gal buti, kad kuris-ne-kuris isz sergancziųjų ir pasveikėjo; nuo to paėjo garsas, jog Pakapėje yra szventas ir stebuklingas kunigas-gydytojas; potam žmonės dar labjaus pradėjo spiesties.

Gedminaiczių dvarę, ties Szviekszną, gyveno jaunas grasas Plioteris, beprotis; jo motyna, antrą sykį isztekėjusi už p. Gruzauskio, Kelmės valdytojo, priprasžė kun. Szimkeviczę, kad nuvažiuotu į Gedminaiczius ir iszgydytu jos sunų. Gana darydamas praszymui, kun. Szimkeviczė nuvažiavo, skaitė exorcizmus, szlakstė, vienok ligonio nepagyždė. Griždamas į Pakapę, pasisuko į szalį ir pavažiavo ant Kulių. Netolie nuo Plungės miestelio pasergėjo pakelėje kopytėlę su stovylą s. Vincento Fererijuszo ir mažą szaltinėlį; apsistojo prie jo, gėrė vandenį ir tarė žmonėms, kurie jį, kaipo szventąjį, lydėjo: „Užtikro, jūs nežinote, ką turite! Tas vanduo stebuklingai gydo visas

ligas!“ Tą pasakęs, pavažiavo į miestelį. Sziek-tiek užtrukęs, pargrižo namon ir 1866 m. Sziauliuosę mirė.

Nebliko stebuklingo gydytojo, bet jo žodžių prie koplyczios isztartų, neužmiršo. Tuojaus žmonės jemė senti isz szaltinėlio vandenį ir gydyti netiktai savę, bet ir savo gyvuolius. Pasisklendė garsas apie stebuklingą vandenį; netiktai krikščzionis, bet ir žydai savo galvijus, t. y. ožkas su tuo vandeniu gydė. Isz Prusų atsiųsdavo žmonės to vandenio. Praneszantiems apie tatai man, atsakiau: „Jei Vieszpats Dievas nori per tą vandenį žmonėms savo mylistas suteikti, tegu daro, kas Jam patinka; jeigut-gi žmonės tik savę ir kitus svaigina, greit pasibaigs stebuklai.“

Tuojaus atsirado žmonės, norintis isz tų stebuklų naudoties. Kazimieras Milaszius, Ignacas Kumszlitis ir dar tuls Ignacas, prasti žmonės isz plungiszkių, isz amato sodžiaus kurpiai, arba sziaucziai, užsimanė ant szaltinio pastatyti koplyczią, kamę ilgainiui kunigai galėtu Miszes laikyti. Tam tikslui, nesziodami po sodžius vandenį, pradėjo rinkti piningus. Idant-gi ta rinkliava lengviaus vyktu, pasakė Szvencziausi Panelė su jais rokavusis ir liepusi tą koplyczią iszstatė ir ten stebuklingą savo abrozda pakabinti; kunigai ir kiti visi tam pramanymui neprilankus, veikiai numirsią. Žmonės po truputį jiems tikėdami, neskundė atnaszų; pasakoja, nuo vieno pono iszvylioję du tukstan-ziu rublių.

Tie sziaucziai savo amata apleidė. Milaszius, kaipo iszkalbingesnis, nusidavė į Klaipėda ir užsakė maleriui nupieszti abrozda, kurs turėjęs buti kopiją Dievo Motynos abrozdo, Salantų bažnyczioje esanczio. Dar nusamdė girnakalius, kurie, surasdami didžiausius akmenis, kalo ir taisė koplyczios pamatui. Tie akmenis teip buvo dideli, jog reikėjo kalti tam tikrus vežimus ir kenkyti po asztuonioliką arklių nuvežimui į Plungę tiktai vieno. Kad juos klausdavo, dėl ko jieszko teip didelių akmenų po mažą koplyczią, adsakydavo, Dievo Motyna tokių geidžianti. Sziaucziai, daugiau pelnydami, renkant piningus, apleidė savo amata ir iszėjo į svieta su pranaszų vardais. Visur apsakinėjo savo regėjimus, mokino kaž-kokių naujų maldų,

kurias buk tai Dievo Motyna jiems apreiskusi. Vienu žodžiu, apgaudinėjo prastus žmones.

1868 m. užgręsta buvo netiktai naujas koplyczias statyti, bet ir senasias taisyti. Todėl Plungės Asesorius, pasergėjęs akmenis vežanczius, paklausė, beg turi Ministro daleidimą statyti koplyczią? Kada-gi prisipažino neturią, užgrėsė vežioti uolas. Tada prasžė manę, kad nuo Gubernatoriaus iszmelsczio reikalingą daleidimą. Kauno gubernatoriumus, kunigaiksztis Obolenskis, butinai atsakė ir dar įsakė žmonėms suvežtus akmenis parvežti ant parapijinių kapų*) Padarė tą nabagai, ale su dideliu vargu, nes buvo pavasario laikas. Visa procė iszėjo ant niekų; pagaliaus ir szaltenio vanduo nustojo stebuklingų privalumų.

Milaszius su Kumszliczių, padėdami viltį ant laimingesnių laikų, nusidavė į Klaipėda, prijemė nuo maleriaus abrozda ir užmokėjo 160 rublių. Paskui Milaszius sugrižo į tėvynę, o Ignacas Kumszlitis, vaikas vienos žemaitiszkos kalbos temokas, su abrozdu nuvažiavo į Rymą. Kaip jį ten prijemė, nežinau; žinau tik tą, jog minavojamąjį Szvencziausios Motynos abrozda 1868 m patsai Popiezius Pijus IX paszventė. Ignacas, užtrukęs Rymę artie isztisų metų, pargrižo su abrozdu į Klaipėda, ale ne į Žemaiczius, nes be rundinio pasporto važinėdamas, perženge įstatymus, sugrižęs gautu atsidurti kalinyje. Todėl pasiliko Klaipėdoje, už gizelį prie meistro, sziaucziaus.

Vėliaus girdėjau, jog minavojamasis abrozdas tapo į Žemaiczius parvežtas ir kamę ten padėtas. Žandarmerija jieszkojo, bet atrasti neįtengė.

Tuomet rundas neleidė nėjokių mezliavų rinkti, kadangi Milaszius atvirai rinko, todėl policija jieszkojo ir norėjo į kalinį pasuodinti. Rinklys tada po svetimas parakvijas terp žmonių slapsties.

2. Atsitikimas Skapiszkyje.

Lietuvoje Žemaiczių Vyskupijoje Skapiszchio miestelyje nuo senovės buvo kliosztorius kunigų Damininkonų, kuri

*) Juos ir szendien gal matyti ant kapų. Vienas, gražiai isz visų pusių nukaltas, tebėra prie minavotosios koplyczios. *Red.*

1832 m. rundas panaikino, zokaninkus iszvėžiojo po kitus kliosztorius, muro-gi bažnyčią uždarė. Vėliaus tas pats rundas kliosztorių perdirbo į kazarmes žalnieriams.

1854 m. pagal kariumenės Ministro paliepimą į Skapiszkį parvyko pulkas finniečių siaulių iš Finliandijos ir užjėmė minavojamasias kazarmes. Skapiszkiš yra tai miestelis szlapias, netol nuo ežero pastatytas; upelė, iš jo išplaukianti, teka per miestelį ir tankiai jį užleja; o tai dėlto, kad kriauszius turi slesnus. Tecziaus pacziamę miestelyje nėra tilto; visi tadą važiuojantįs gauna perbristi.

Iš tos priežasties ta vieta, kaip drėgna, nėra gana sveika.

Atvykę finniečiai, kaip liudyja vietini gyventojai, buvo labai pikti; kasdieną tarp savęs muszės. Jų musztynės buvo nepaprastos: paprastai taikydavo prieszui suduoti per nosį, per zibus, teip kad ir dantis kits kitam iszkriuszdavo. Kožnos jų musztymės buvo su krauju. Oficieriai vargiai galėjo jos perskirti.

Į kelius mėnesius po atėjimo, kareiviai jėmė sirgti ir mirti. Įsisukęs tyfus (karszcziai) po trijų dienų ligos varė jos į grabą. Žiema tuosę 1855 m. buvo stipri; pulkaunikas todėl, vargiai įveikdamas įszalusią žiemę, liepė liavonus krauti po Daminikonų bažnyčioje. Numirus kelioms deszimtims, suvarydavo sodiečius ir liepdavo nabasznikus užkasti. Užkasdavo visiszkai plikus liavonus, be jokio drabužio, ir be grabo. Gal tai buvo pulkauninko spekuliacija (vertimos dėl uždarbės). Vienok žmonės, aplink Skapiszkį gyvenantįs, suszalusius liavonus nesziodami, neužsikrėsdavo ir nėvienas nesusirgo. Tą ligą numirė tik viena merga, kuri su finniečiais aimatavos.

Žinoma, jog tie finniečiai buvo iš giminės anų szvedų, kurie laikuosę savo karalių: Gustavo — Adolfo ir Karoliaus XII, negirdėtai gyvuoliszkai žudė ramius be ginklų žmones Lietuvoje ir Žemaičiuosę. Apie tą atmena ne tiktai vietini žmonės, bet ir patįs szvedai. Tai-gi vienas finnietis, smerczio ligos ant patalo pąguldytas, tarė į savo draugus:

„Ar žinote, ką, broliai? Kad apturėjome paliepimą eiti į Lietuvą, tarė man senas tėvas: sunau, kad apsisostite

ant Lietuvių žemės, nieko pikto nedarykite jos gyventojams, nes mūsų bocziai, Karolio XII ten nuvaryti, labai prastai ir be szirdies su jais apseidavo. Dėlto-gi Dievas nubaudė patį karalių, nužemino Szvedų Karalystę ir jus gali nubausti. Sztai, teip ir nutiko, mirsztame, kaip musės, nuodais papenėtos, o vietini žmonės nėraž neserga ir nemirsztą. Ar-gi tai ne Dievo karonė ant mūsų?“ Tą pasakęs, numirė. Gerai tadą žmonės kalba, jog Dievas yra kantrus, neveikiai karoja bedievystę, bet jos neužmirsztą.

Nuo 1. dienos sausio mėn. 1855 m. lig 1 kovo m. Skapiszkyje numirė 220 finnieczių. Likusieji, apleisdami kazarmes, ant kapų pastatė paminklą su sekancziu antraszu:

„Hic requiescunt CCXX milites cohorte Finica hostiae epidemiae typhosae anno M DCCCLV. Lugentes sodales hoc monumentum consecraverunt“ (Czia ilsis 220 kareivių, Finnieczių pulko neprieteliskos karszczių ligos 1855 m. pakirsti. Verkiantįs draugai tą paminklą paszventė. R).

Finniecziams iszėjus, kariumenės valdžia nekuomet daugiau nebeatsiuntė kareivių į Skapiszki, nes tą vietą paskaitė už nesveiką.

Jenerolas-gubernatorius Nazimovas Vladimiras atdavė katalikams atgal po-Damininkonų bažnyčią, kurią asz 1858 m. paszvenčziau su vyskupiszkomis apeigomis. Ir lig sziol (1873 m.) ten atliekama parapijinė dievmeldystė. —

Mergaiczių daina.

Linksminkimos, sesutelės,
 Pakol esam jaunos,
 Kol dar mūsų kraitužėlis
 Kožnais metais kraunas!
 Jog to laiko gal sulauksim,
 Kad mes vargą usitrauksim, —
 Ir pragaisz linksmybė,
 Ir pragaisz linksmybė.
 Pakol už gelsvų kaselių
 Žalios rutos žydžia,

Gal ne vienas mūsų laimei
 Isztiesų užvydžia;
 Bet kad dienas permainsim,
 Gal užvydo nebmatysim,
 Nes sunkiai reiks vargti,
 Nes sunkiai reiks vargti.

Paleistsparnis.

Ukės dalykai.

1. Vargai, sugyvenant sodžiuosė. Nevaldymas gyvuolių.

Visi tą žinom, kad laikas eina sunkin, mets į metą javai mažiau dera, o reikalai didinas; javai pinga, o miszkas, skuros, geležis, ir kiti pirkiniai brangsta; kitą sykį vėlytum ir brangiai užmokėti darbininkui, bet jo negauni, visi į miestus iszėjo. Ari, akėji, gyvuolį grynai szeri, darbininkui moki, sėji sėklą, o kai prisieina pjauti, tai avizėlę dalgis nejima, kai szeriukai, isz žemės iszlinde... Isz antros pusės matom dvarponių žemes: javai, kai dumas, miežių varpa su varpą remias, doobilų — kupetys prie kupeczio; atiduotum visą savo vasarojaus lauką už vieną varsną dvaro miežių ar avizų. Mūsų arkliukas viens ratų nepatraukia; dvaro arkliai ir karvės — szimtiniai.

Tegul kaimas iszsidalin į vienkiemius, kai antai padarė parubežiečiai, tai ir jų laukai derės, kai dvarponių ir parubežių; ir jų tokie gyvuoliai bus, kaip anų. Tiktai dalyties į vienkiemius nepigu; kas dalinosi, žino kiek reikia ant to arzetos, tarimo ir laiko; szimts metų praeis, o kaimas vis dar bus Lietuvoje.

Ką-gi dabar daryti, kad nesidalinam, ar, pametus žemę, eiti vieniems į Riją maiszų nesziotų, kitiems į Petropylę už tarną, trecziam į Ameriką anglių kastų? Su žemę tegu sau žinos starasta, tegu atiduoda užmokeszczius. Jog teip daros. Kaimuose atsiranda nesėti rėžiai, o ukininkai su szejmyną iszvažiavę į svieta.

Kas nežino, kaip tai yra turėti rėžį nuog kraszto, ulyczgalyje arba prievartyje, ar nuog ganyklos! Per dienas ir per naktis lankyk tą rėžį, ant galo, pjausi ražus,

o jei kas užliko, tai sustatytus gubelėse subaigs arkliai ir žąsis. Vėdi namo arklius, žąsis, gaiszi, pykdais, o atpildo už tatai jokio, kiekviens prižad užmokėti, tai piningais, tai javais, arba prinesz užstatų, o isz to iszeina vieni niekai: piningų nė laukte nelauk, nieks ne duos, o užstatus, tai yra visokius kailinius, tolubus, milines kelnes, atėjus szalcziams, tol praszo, kol iszpraszo. Nupjovus rugius ir vasaroju, sustaczius į mandelius ar gubeles, turentis režius ant galo datiria vargo nuog gyvuolių: piemeniukai gano arklius naktimis terp javų; jodami, žada nemiegoti per naktį, vis buti prie arklių, bet neisztesi: isz vakaro gieda ar bovijas, o arkliai ramiai ėda; bet priesz dieną dabotojai susnusta, o arkliai paėdę žolės, eina prie javų. Ukininkas, prasnudęs pirmą miegą, dar labai nenorėtu kelti, dar kojos teber sustyrusios dar galva prie priegalvės, kai lipte-prilipus, o beržas galę svirno, sznabždėdamas lapais, lig tyczia, migdyte-migdo žmogų; „ar man dar miegoti, ar kelti? dar toli diena, dar migsiu“; tiktai vėl nuszoksta mislis į savo režį; kai matyte-pamatai savo mendelius, arklių apstotus . . . ir jau nepasijutai, kai iszlėkei isz lovos ir graibai už batų, kepurės ir sermėgos, o susigraibęs, bėgi pakniupstoms į lauką. Nubėgi ir randi, kad arkliai, geležiniuose pancziuose, ėda ir mina tavo javus. Tai-gi vesk dabar juos namo supancziotus; kiek gaisezio, kiek piktumo! Ar reikia stebėtis, kad žmogus perpykęs, teip tvoji piemeniuką su pagalaicziu, kad tas ilgą laiką nevaldo kojos ar rankos? Isz to vaidai, bylos, kersztavimai . . .

Dar ir kitas yra svarbus dalykas: ateina laikas, kad jau be dobilų sėjimo ukės vesti negalima bus; kas nenorės sėti dobilus, auginti karves ir versties su pienu, tas turės ukę atiduoti kitam, o pats eiti į miestą. Sėjimas dobilų, kas-metą daros aiskzesniu: javai kas metą der prascziau, o ukės reikalai kas kartą eina didyn. Jau nemaž kaimiczių ukininkų supranta tą dalyką ir, sėkdami paskui dvarponius, sėtu dobilus, tiktai kad tamę pacziamę sodžiuje visadą yra daug nenorenczių dobilų. „Ka, girdi, ar javus isz lauko varysi? O kur duoną, kur užsimokėjimai“? Užmirszta nabagas, kad darbo jis turi daug, o gyven su sausa

duoneleį ir mokesčius neužsimok. Per tokius tai ir negali dobilų sėti. Tankiausiai sėja dobilus ant rugių; rugius atėmus reikia dobilus kiek paauginti, kad įgytu diktesnę šaknį lig rudeniu; reikia, kad gyvuoliai ant jų neužteitų. Tiktai ant to reikia gero sutarimo ir tikro noro, be sutarimo ir noro tuoj, po atėmimo rugių užeis gyvuoliai ir pauksčiai ir dobilų vietą padarys juoda — trumpą. Vėl kai tam laukui teks buti pudimu, dobilams teks buti draugę su pudimu, tadą naktimis arkliai, o dienomis žasis plauko po dobilus, lig po mares kokias. Kai ateina laikas pjauti, tai nepjauni, tik kapstai su dalgiu primusztus prie žemės ir sumintus dobilus.

Yra vaistas trumpas ir geras: neleiskim į lauką jokio gyvuolio be žmogaus, kad niekur nebutu pažeidos po javus ir po pievas; tadą ir kaimiečiai busme dvarponiais ir vienkiemiais; pažinsime turtą ir gerovę; pieną gersime vandens vietoje. Už gyvuolį, padariusį javuose įžeidą, galime butu skusti į sudą; kai užmokės vieną, antrą sykį — daugiau dabos. Bajorai teip ir daro: paduoda į miravą ir jeigu nenori žmogus mokėti geruoju pusę rublio, tai paskui užmoka tris rublius. Bajoro javo valsezionis bijo, kai szalnos. Ne teip yra su savo žmogum, valczioniu; jis gal paduoti į valseziaus sudą, o ten padavęs, nieko negauna; užtatai, kad valseziaus sudžios nemoka sudyti. Kaip be mokslo ne išgydysi ligą, arba nepastatysi triobą, teip ir neapsudysi gerai be mokslo. Apsiskuk į valseziaus sudą, kad neužmoki pusę rubliaus už arklį, parvestą iš javų; sudžios tiktai pasijuoks ir sugėdys tavę: „dėl tokių niekų skundies! Pats gaiszti, mus ir aną gaiszini; reikia ir gėdas kiek turėti“. Tuos žodžius tankiai išgirsta nuog sudžių žmogus, apsiskundęs į valseziaus sudą dėl gyvuolių, rastų javuose. Nežino sudžios, kad maža o tanki blėdis, teip-pat bloga yra, kaip reta ir didele. Jug vabaliukui nedaug tereikia būti; kad jis viens yra tai nė už ką; ale kai atsiranda daugel jų, tai, kai matai, nuėda visus medžių lapus. Teip ir czia: sykį gyvuolius įėjęs į javus, nekažiką padarys; bet eidamas nuog pavasario lig rudeniu dienoms ir naktims, tai ir po varpą iš neszios. Be gero sudo nuog pažeidų javuose neatsiginsime. Gali perkalbinėti, kalti, kiek nori, praszyti

gražiuoju su aszaroms: „neleiskit, meldžiami, dabokit“, nieko neįveiksi!

Yra viens žmogus; rėžis jo nuog kraszto; kaimynas daug jam darydavo piktumo su gyvuoliais; jis bardavosi, piemenis vaikydamo, gyvuolius griebdamo, o javus jo vis-gi apganydamo. Įpuolė jis į gerą mislį: padarė su savo berniuku kontraktą, o tas berniukas buvo isz bajorų, kad jis atiduoda tam berniukui savo gyvenimą ant arendos. Viską padarė, kaip priguli; užtvirtino kanceliarijoje, kad dabar jau tas berniukas gal buti vyresniu už patį savo samdytoją. Isz tikro-gi, ukininkas, kaip valdė, ir tebevaldo gyvenimą, o berniukas, kaip bernavo, teip ir bernauja; tiktai dabar už gyvuolius, pagautus javuose, skundžia ne ukininkas į kanceliariją, kaip pirmą, bet berniukas į miravą sudą, o ukininkas stoja už liudininką. Kaip tik teip pasidarė, katras pirma negalėjo sulaikyti savo gyvuolio, dabar sulaiko. Pirma, girdi, praszydavau savo kumus: „kumute, meldžiama, neleisk žąsų į mano miežius! kasdien asz jas varinėju; daugiau ganau, neg tamsta“. O jinai: „gana kumuti, jog dabojam; nepaspėja mergaitė pareiti nuog žąsų, vėl siuncziu, o kitą sykį, jos nesulaukus, pati bėgu; dviejau praverciam, tokios jau žąsis“. Dabar mano kuma susitare su kitomis, nusamdė bobialę, ir ta viena iszdaboya tris burius: ubagélei nereikia elgetauti — szunis lodyti, ir žąsis sutvarkytos. Dabar visiems mažiau pažeidų ir visi džiaugias. Ukininkas — lietuvis yra geras žmogus, tiktai apie jį reikia su pagaliu vaikszyzioti.

Ukininke — lietuvi! Kolaik leisi gyvuolį į lauką be žmogaus, kolaik pudymas bus iszvieno, kolaik reiks tvorų po laukus, tolaik nematysi geros dienos! Jauti, kad kas metą reikalai tavo ein prastyn; teip ir toliau eis, kolaik ras galą, o gal's bus negeras — daug ukininkų, palikę žemę, ein į miestus maiszų neszyotų. Kas buvoja po svieta ir mato turtingesnius krasztus, tas žino, kad tenai gyvuolys niekadą neužeina ant svetimos žemės; ukininkas verczyias, kaip jam tinka: laiko pudymą, sėja žoles ar javus, pjauna sziena, atolą, o netar baimės, kad svetimas gyvuolys užeis ir padarys jam įžeidą.

Kiekviens valscziaus teisdarys, kuris nubaustu ukininką už nedabojimą savo gyvuolio, atliktu lieta darba, jei diduma suprastu tą reikalą, tai pusė darbo but atlikta, diduma musų ukių pakiltu nuog nuopuolio.

Kiekviems pats mokėk už praganytą gyvuolį ir nuog kito jieskok pagal szitą taksą, valdzios užtvirtitą :

	daržas.	sodnas	javai nepjauti arba mendel.	javai ką tik pasėti (dygstan).	pieva nepjauta.	pieva nupjauta.	dobilai nepjauti	dobil. nupjauti.	ganykla ir pudimas.	bulbės ir burokai laukę	miszkas	szlaitai krumai.
Jei įjein arklys	55	51	50	53	41	17	59	15	15	63	20	45
Karvė ar jautis	50	44	47	50	37	15	54	14	14	50	19	39
Kiaulė	65	84	40	43	52	33	63	20	28	50	23	72
Kumeliukas	26	18	30	30	20	8	29	8	8	18	5	18
Verszis	26	18	26	27	10	5	29	8	8	18	5	18
Ožka	32	92	20	24	13	6	25	7	6	40	23	53
Avis	20	15	21	24	10	5	29	5	6	18	6	18
Žąsis	8	4	1	12	8	3	13	3	3	2	1	2
Kalakutas	4	4	6	7	5	—	4	—	2	2	—	2
Antis	7	4	10	10	7	3	10	3	3	2	—	2
Viszta	4	4	6	6	5	3	4	3	2	2	—	2

Už kiaulę, pajimtą laukę po bulbes ar burokuosę, jei jai (drata, arba) vilas (į nosi) įvertas į snukį, tai jimbk 50 kap; o jei be vilų, atsivesk starastą ir tą žmogų, kieno kiaulę, ir da du liudininku ir tegu jie pasako, ką ta įžeida verta: gal rublį, gal penkius ar dar daugiau, ir suraszyti protokolą. Ant protokolo turi buti parasyta, kad buvo pats valdytojas gyvuolio, o jeigu jis buvo kviestas ir neatėjo, tai reik teip ir parasyti, kad buvo kviestas ir neatėjo. Toks protokolas tiks prie bil kokio sudo.

Apie tą, kaip tai gal buti, kad jeigu gyvuolį neleisime į lauką be žmogaus, tai pieną gersime vandenio vietoje, bus pasakyta kitą sykį.

Kamiynas.

Katacc

Daina Lietuvės, supanczios lopszi.

Cziuczio, mano kudykeli!
 Migk ramiu sapnu!
 Liuliuoj' tavę skaistus mėnuo
 Isz po debesų.

Asz ir prie tavo lopszelio
 Giedu daineles:
 Cziuczia, mano mažuteli!
 Užmerkk akeles!

Kad užaugsi nebus laiko
 Gal tau pailsėt;
 Gal tarp kryžių, prispaudimę
 Daug reiks iszkentėt.

Aszarosę jog Lietuvio
 Mirksta vis akis.
 Cziucziu, liulia, mano mielas,
 Kol rami szirdis!

Ak! duok Dieve, kad įkurcziau
 Tau jausmus tėvų!
 Cziuczia, kol szalta krutinė,
 Nežinai kol jų!

Tavo supdama lopszelį,
 Giedu daineles.
 Cziuczia, žiede mano meilės
 Užmerkk akeles! — *Paleistsparnis.*

Atskalos istorija.

Skaitytojai mūsų, pažinę klaides Saulėtekinės Bažny-
 czios ir kvailius atskalunų užmetinėjimus, gali pamislyti
 sau: — isz kur, kaip, koku budu atsirado tie atskalunai?
 Iszpuola tad galų galę paduoti, nors trumpai, atskalos
 istoriją.

Kad **Bardas**, pirmutinė ciesoriaus Mikolo III ranka,
 negražų vedė gyvenimą su savo anuke, szv. **Ignacas**,
 Konstantinopylės patriarka, kelius kartus jį perspėjo ir,

galų galę, kaip nepaklusniam, Trijų Karalių dienoje visų akysę jam Komunijos nedavė ir per tai užsitraukę ant savęs jo neapskanta. Tada Bardas įkalbėjo ciesoriui, kad jo motyna ir sesuo su patriarkos pagelbą ketina jį nuo sosto nudrėbti; ciesorius, supykęs, liepė szv. Ignacui paszvesti motyną ir seserį į miniszkas; bet kad to dvi nenorėjo szventasis nuo to iszpildymo atsiskakė. Bardas tad, naudodamos isz aplinkybių atkerszyjo szv. Ignacui, apgarsino jį už nusikaltusį priesz karaliaus valdžią ir per visokias suktybes iszvežė ant Terebinto salos, (kaip pas mus veža į Siberiją); ant jo-gi. vietos į Konstantinopylės patriarkus pakėlė svietiszką vyrą, vardu **Potijų**, kuriam visus paszventimus, prieszingai Bažnyczios įstatymams, davė per 6 dienas Grigalius, Syrakuzos vyskupas, nuo kurio už negerus pasielgimus szv. Ignacas buvo atėmęs vyskupiją. Tai atsitiko 857 metuosė.

Žinoma, Konstantinopylėje, viena, isz priežasties neteisingo nudrėbimo ir iszsiuntimo szv. patriarko, o antra, isz priežasties teip nežmoniszkaiz staigaus iszszventimo Potijaus, kilo ermyderis, Vyskupai ir kunigai, rėdant szv. Irenui, Potijų iszkeikė, nuo Bažnyczios atskyrė ir ant savęs jo valdžios nepripažino. Potijus tokiosė sunkiosė aplinkybėsė, matydamas, kad gali priseiti spudinti nuo sosto, ant kurio neteisingai atsiskėdo, susineszęs su ciesoriumi, iszsiuntė Ryman pasiuntinius su dovenomis pas Popiežių Mikalojų I, praneszdami, buk szv. Ignacas, matydamas esąs senatvėje, pats sostą apleidęs, buk Potijų visi vienu balsu iszrinke, ir užtat praszą dabar (jis ir ciesorius) popiežiaus patvir-tinimo ir palaiminimo. Popiežius, iszklausęs žodžius pasiuntinių ir perskaitęs Potijaus gromatą, permatydamas vienok Konstantinapylės gudrumus ir suktybes, iszsiuntė ten du vyskupu, Rodoaldą ir Zakarijų, idant juodu isztirtu ir apasztaliszkam sostui pranesztu apie Potijaus ir szv. Ignaco reikalą. Da bet tuodu vyskupu, ciesoriaus nekuri laiką badu alkintu ir viseip gandintu, o Potijaus brangiomis dovenomis primalonėtu, priketino paturėti pusė naujo patriarko. Tada Potijus, matydamas pavojų gestanti, įkalbėjo ciesoriui 861 m. surinkti synodą, ant kurio, sutinkant Popiežiaus pasiuntiniams, be jokio isztyrinėjimo

vien tikt po iszklausymo neteisingų, perpirktų liudytojų, szv. Ignacas buvo nuo sosto attelintas, o Potijus Konstantinopylės patriarku pripažintas. Bet dar nebuvo užganą Potijaus neapkantai ir Bardo kersztui padaryta. Szv. Ignacą iszvilko isz kunigiszku rubų, isz sakyklos iszkeikė, atdavė kareiviams ant paniekinimo, mislyjo dar akis iszlupti ir įdėjo kalinin. Bet szventasis, prisiartinant nelaimei, apsidarė tarno rubais ir neszdamas ant peczių du krepsziuku ant vezdo, isz kalinio iszspruko vidunaktyje, apgavęs sargus. Potijus tad kratas po miestą ir kliosztorius darė, szv. Ignaco jieszkodamas, kurs, teip persekiojamas, slapsties visur po pustynes. Ciesorius ir Bardas, regėdamu szventojo nesurase, apgarsino, kad jis gali pareiti į kliosztorių ir ten pakajingai gyventi.

Tuo tarpu pagrižo Ryman pasiuntiniai. Popiezius Mikalojus, iszgirdęs, kas dėjos Konstantinopylėje, pabarė ir pakorojo savo pasiuntinius, dėlto kad jie negalėjo buti sudziomis reikalę szv. Ignaco ir Potijaus, bet turėjo tik apie tai Rymui praneszti; o pas ciesorių nuraszė gromatą, padėkavodamas jam už gerą pasiuntinių prijemimą ir apreikszdamas teipogi, kad jis buvo nusiuntęs ne sudžias, bet apžiurėtojus tiktai; tokią pat žinią nusiuntė Potijui ir visam Saulėtekiui. Ant galo atėjo Ryman szv. Ignaco apeliacija, kurioje szventasis visą istoriją apraszė. Tada Popiezius 863 m. Liateraniszkoje basilikoje (teip vadinas didelė ir labai puiki bažnyčia) suszaukė synodą, ant kurio atjemė nuo Potijaus kunigystę ir sostą; jį patį ir visus jo prietelius iszkeikė, o szv. Ignacui neteisingai iszplėszta patriarkaliszką sostą sugražino; ir apie tai per gromatą ciesoriui apreiskė. Szis vėl isz savo pusės prie Popiežiaus asztrią gromatą paraszė, viseip jį gąsdindamas. Bet Tėvas Szventasis kitą gromatą ciesoriui paraszė, lauždamas jo puikybės ragus, liepe Konstantinopylės senatui užsistoti už szv. Ignacą, o nuo Potijaus szalinties: vyskupams-gi ir patriarkams Saulėtikio apreiskė, kad Potijus yra nuo Bažnyczios atskirtas ir iszkeiktas.

Potijus-gi, apsvaigęs nuo didybės tvaiko, nepaklausė Popiežiaus, ir matydamas, kad ciesorius jį užtaria, 867 m. suszaukė mažą synodą ir isz savo pusės iszkeikė Popiežių

Mikalojų I. ir tuos, kurie klauso jo valdžios. Paskiaus išsleidė į Saulėtekį gromatas, apskelbdamas, kad Rymo Bažnyčia paklydo nuo tikro tikėjimo; tuosę gromatuosę buvo szokie užmetinėjimai: 1. kad Rymas subatas pasninkauja (su pienu); 2. kad kunigus spiria užlaikyti czystatą; 3. kad į Iszpažinimą tikėjimo įvede žodžius: „ir Sunaus.“

Bet nepoilgo Potijaus padėjimas persimainė. Ciesorius prigriebe Bardą, kad jis nori sostą užimti, ir užtai nujemė galvą nuo peczių, o į jo vietą pastate Bazilijų Makedoną, savo stainės užveizėtoją; tolesniai, ir tam norėjo galvą nujimti, bijodamas, kad iszkilęs teip augsztai, nepradētu svajoti apie sostą; szis bet apie tai pajutęs, ciesorių girčių nužudė ir ant sosto atsisėdo. Tapęs ciesoriumi, Bazilijus Potijų nuo sosto nudrėbė ir į kliosztorių įkiszo, o szv. Ignacą sugražino ir iszkilmingai ant patriarkaliszko sosto pasodino ir apie tai per pasiuntinius ir gromatą popiežiui praneszė. Szv. Ignacas-gi nenorėjo isz naujo užimti patriarko vietos be žinios ir daleidimo Apasztaliszko sosto; užtat nuo savęs iszleidė Ryman pasiuntiniu, metropolitą Joną; Potijus isz savo pusės Ryman iszsiuntė Petrą, metropolitą isz Sardijos. Hadrijonas II, Mikalojaus Popiežiaus įpėdinis; Potijų atmetė, szv. Ignacą ant sosto sugražino ir apie tai ciesoriui Bazilijui apreiszkė.

Susirinkimas Konstantinopylėje IV, visuotinis VIII (869 m).

Idant butu užbaigti ginczai, isz Potijaus priezasties Saulėtekyje kilę, norint ciesoriui Bazilijui, popiežius Hadrijonas II met. 869 suszaukė į Konstantinopylę visuotinį vyskupų susirinkimą, ant kurio nusiuntė tris savo legatus (pasiuntinius); Stapopą ir Donatą-vyskopus ir Moriną djakoną, įduodamas jiems iszpažinimą tikėjimo, kurį turėjo visi susirinkusieji perskaityti ir pasiraszyti. Susirinkimas, atidengtas buvo 5 dienoje lapkriczio. Buvo 10 sesijų. Ant pirmos sesijos prileisti buvo 12 vyskupų, kurie už teisybę stoji ir szv. Ignacą gynė; paskui perskaityta buvo gromatą Hadrijono II Popiežiaus, kurioje buvo iszkeiktas Potijus ir jo darbai; tolesniai skaityta buvo prakalba Bazilijaus ciesoriaus. Ant antros, treczios ir ketvirtos

sesijos buvo perveizėtos gromatos Bazilijaus ciesaoriaus ir szv. Ignaco prie Mikalojaus I Pop. ir Hadrijono II ir atsakymas Hadrijono; 10 vyskupų, daugybė kunigų, djakonų ir subdjakonų, Potijaus pusę ligsziol laikusių, o dabar jo isizadanczių, buvo priimta atgal į Bažnyczią. Ant penktos sesijos buvo paszauktas ir Potijus, bet kad ant užklausimų tylėjo ir nieko neatsakė, vėl buvo iszvestas.

Ant szesztos sesijos buvo pats ciesaorius, kurs, sakydamas prakalbą, įkalbinėjo paklydusiems vyskupams grįžti į Kristaus avinyczią ir davė jiems 7 dienas pasimislyti. Ant sekmos sesijos buvo paszauktas vėl Potijus ir jį pasekę vyskupai, bet kad jie nenorėjo iszsižadėti klaidžių ir atskalos, susirinkimas atėmė nuo jų kunigystę, iszkeikė ir iszvarė. Ant aszmos sesijos liepiant ciesaoriui, visi Potijaus priesz Popiežių rasztai buvo ugnin įmesti. Ant devintos sesijos paskirta pakuta Potijaus perpirktiems liudytojams, kurie neteisingai ant szv. Ignaco kalbėjo. Ant deszimos sesijos buvo patvirtinti 27 kanonai (vyskupų Susirinkimo isztarmės), ant to susirinkimo sudėti; iszsiųstos prie vyskupų gromatos, praneszanczios apie susirinkimo veikalus; perskaityta ciesaoriaus prakalba ir synodo veikalai ir isztarmės parsųstos Ryman Popiežiaus užtvirtinimui.

Potijos vėl iszkyla.

Potijos, ant susirinkimo iszkeiktas ir į Steną ciesaoriaus nusiųstas, isztrėmimę budamas, teipo-gi tuo-tarpu nesnaudė: raszinėjo gromatas, iszrodydamas savo verksmingą padėjimą ir rupindamas pažadinti skaitytojų szirdyse pasigailėjimą, o ypacz szirdyje ciesaoriaus. Teopanas djakonas ir užveizėtojas kningyno, kurs, ciesaoriui liepiant, tik veidmainiskai nuo Potijaus atsitraukė, su Potijumi susineszimą ir dabar turėjo ir pas ciesaoriaus mylistą jam isztaisė. Stojosi tai sziokiu budu. Ciesaorius paėjo isz praszioķų, užtat jam buvo lig gėda, kad jis isz žemos giminės. Potijus paraszė kningelę senoviszkomis graikiszkomis literomis, kurioje iszvedė, kad ciesaorius Bazilijus paeina nuo kokios ten karaliszkos giminės, ir tą kningelę įdavė Teopanui. Szis nuneszė ją pas ciesaorių, buk jis ją radęs savo

kningynę užmestą ir buk joje, kaip jam rodos — esanti kalba apie ciesorių, bet jis negalys perskaityti, nės raszyta senoviszkomis litaramis (raidėmis). Ciesorius, neveikdamas teippat pats sugrabaliuoti, paklausė, kas ją supaistytu. Teopanas atsakė, kad tai padarytu Potijus. Paszaukta Potijų. Szis savo raszytą kningutę, kaip žirnius perbėrė. Ciesoriui patiko, kad jo giminę čia teip iszaugsztina, ir jis daleidė Potijui savo rumiuosę gyventi. Paskui, buk norėdamas pakajų greiczians padaryti, pradėjo su Potijaus prieteliais szvelniaus apseiti. Tuotarpu 878 m. szv. Ignacas pasirinko. Bazilijus tad ciesorius Potijų vėl patriarką paskyrė, buk norėdamas, kad greicziaus sugrižtu pakajus Saulėtekyje. Popiežius Jonas VIII, paklausęs gromatų ir pasiuntinių ciesoriaus ir Potijaus-szj už patriarką pripažino, ir siuntė Konstantinopylėn savo legatus, paliepdamas, idant naujisis patriarkas ant synodo praszytu dovenojimo Popiežiaus pasiuntinių už savo pirm padarytas klaides ir per tai atitaisytu duotą papiktinimą. Bet didybė Potijaus tai be abejojimo padaryti negalėjo: jis tat Popiežiaus pasiuntinius apėjo ir apgavo isz Popiežiaus gromatos žodžius, kurie jam netiko, iszskutė ir įstatė kitus, teip kad iszėjo, jog Pop. Jonas VIII, atszaukia ir iszkeikia gromatas Mikalojo I ir Hadrijono II, ir Konstantinopilės susirinkimo ir Potijų visur už nekaltą pripažįsta. 879 m. surinkęs vyskupus, savo prietelius, tą gromatą perskaitė, visus savo prieszus iszkeikė, isztar-mes VIII visuotinio susirinkimo pamynė ir atszaukė ir t. t. Apie Dvasios szv. nuo Tėvo ir Sunaus paėjimą ant to susirinkimo nebuvo kalbos. Szesztoje tiktai po susirinkimo nedėlioje sudėjimas Niceno - Konstantinopyliszkas buvo perskaitytas be pridėjimo „ir Sunaus“ ir isz naujo užginta ką nor prie to sudėjimo pridėti. Kad Popiežius pasiuntiniam pargrižus apie tai dasižincjo, Potijų vėl iszkeikė ir savo legatą Moriną. Szis savo pasiuntimą teip isztikimai ir be baimės pildė, kad ciesorius užsirustinęs kalinyje jį visą mėnesį pralaikė. Potijus savo paklydimę pasiliko. Jono VIII įpėdiniai Hadrijonas III ir Staponas VI, nors ciesorius ir norėjo perkalbėti, laikė vienok Potijų už iszkeiktą ir nuo Bažnyczios atskirtą. Po kelių metų

Razilijus ciesorius mirė, o jo įpėdinis Leonas VI, Piliozopu pramintas, Potijų nuo sosto nudrėbė 886 m. ir į klišztorių (Armenijoje, miestą Bodrę) įkiszo, kur jis 891 m. pasirinko. Į Potijaus vietą buvo pakeltas Staponas, ciesoriaus brolis. Užeinant jam ant patriarko sosto, blyksterėjo szviesa ant Saulėtekio, bet jau neb ant ilgo laiko, nes pekliszka sėkla, Potijaus pasėta, paskiaus, kaip matysime, atneszė vaisių labai nelabą.

Mikolas Kerubiarijus. Atskala atsinaujina.

Atskalā, Potijaus nudrėbimu ant laiko numarinta, greitai vėl pradėjo daigus rodyti, nes szaknis pasiliko neiszrautos. Konstantinopylės patriarkas Sizinijus, gromatose prie savo padonų vyskupų, darė Rymui tokius pat užmetinėjimus, kaip ir Potijus; tais pėdais ėjo ir jo įpėdinis Sergijus. Ciesorius Bazilijus II. ir patriarkas Eusthatijus teip toli daėjo savo drąsumę, kad praszė popiežiaus Jono XIX, idant Saulėtekyje butu Popiežiumi Konstantinopylės patriarkų, lygiai kaip Saulėlydyje Rymo Vyskupas. Mikolas-gi Keruliarijus užbaigė Potijaus pradėtą darbą ir atskalą atgimdė. Vyras szis, pilnas didybės ir noro placziai vieszpatauti, degdamas neapykantą Rymo, kurs prikerpa Konstantinopylės patriarkui sparnus, 1053 m. paleido po Saulėkį gromatą, kurioje darė ant (Saulėlydzio sziokius užmetimus: 1. kad pas juos Hostijos be rukszties; 2. kad jie valgo gyvuolius nudurtus; 3. kad subatas pasninkauja; 4. kad vartoja mėsą neczystų gyvuolių; 5. kad zokoninkams daleidžią valgyti mėsą; 6. kad kunigas barzda skuta; 7. kad į sudėjimą įvedė žodžius „ir Sunaus“ ir nebeteip tiki į Dvasią szv.; 8. kad kriksztydami vieną tik kartą paneria; 9. kad gavėnioje negieda alleliuja; 10. kad kunigai nesiženija. Gromatas tokias į svieta išzleidęs, drąsus Keruliarijus užrakino Konstantinopylėje visas musiszkas bažnyczias ir klišztorius. Humbertas Kardinolas isz Silvos Kandidos (Baltos Girios) Keruliaujaus gromatą ant lotyniszko iszvertė ir Ryman pas Popiežių Leoną IX nusiuntė. Popiežius apsczioje ir labai moksliszcai paraszytoje gromatoje iszrodė kvailumą užmetinėjimę ir nusiuntė Konstantinopylėn, szaukdamas paklydusį

patriarką prie atsivertimo. Mikolas, liepiant ciesoriui Konstantinui Manomakui, kuriam iš nekurių atžvilgių meilus buvo su Rymu pakajus (jis kariavo tadą su Normanais ir popiežiaus pagelbos reikalavo), paraszė Leonui IX veidmainiszką gromatą, buk jis atidavęs esąs Rymui, it sunus tėvui. Bet Popiežius nujautė jo veidmainystę ir išleido Konstantinopylėn tris savo pasiuntinius. Keruliarijus bet nuo pasiuntinių szalinos ir jų nenorėjo net į Bažnyčią Miszių atlaikyti įleisti. Pasiuntiniai bažnyčioje szv. Zopijos apie užmetimus besiginczydami, nekuriuos, o terp jų Nicetą Pektoratą atvertė. Potam regėdami atskalos nebužgesią, nupurtė dulkes nuo kojų ir iš bažnyczios iszeidami, tarė: „Dievas tegul regia ir sudyja“ ir Ryman pargrižo. Popiežius Keruliarijų ir visus prie jo prilipusius iszkeikė ir nuo bažnyczios atskyrė; ir nuo to laiko iki szioliai dar neiszgydyta užsilaiko Saulėtekio atskala. Toki tai trumpa atskalos istorija.

Kaip skaitytojai mato, atskalunai atsirado tiktai vienuoliktamę szimtmetyje; jų tėvas ne Kristus, bet Potijus, kurį nekurie atskalunai — ypacz gudai, kaipo vyrą szv. garbina. Nėra, žinoma, ko stėbėties... Isztiesų, už kokias dorybes Potijus szventu tapo?! Visųpirmu už puikybę, didybę ir karsztą norą vieszpatauti — už tą paczią dorybę, už kurią nepaklusni aniolai į peklos kudykius virto; tolesniai, už veidmainystę, kurią Kristus po kelius kartus iszkeikė: „beda jums, veidmainiai... — isz virszaus esate panaszūs į grabus pabaltytus, o viduje — pilni kirminių...“ Ant galo, už neisztikimybę, kurią Kristus teipo-gi iszpeikė, sakydamas, kad tas bus tiktai iszganytas, kas lig galo isztvers. O-gi Potijus 867 atmetė Popiežiaus valdžią, matydams ant sosto neusilaikysęs; 880-gi metuosę vėl Popiežių už Bažnyczios galvą pripažino. Navatnas szventasis! Galima sakyti, ir nebus tai be pamato, kad juodiejie aniolai jam puikią ugniną karuną peklos ežrę ant galvos uždėjo!

Isz atskalos istorijos skaitytojai teipo-gi mato, kad iki Potijaus ir Saulėlydis ir Saulėtekis Popiežiaus valdžią,

kaip Bažnyčios, Kristaus įstatytos galvos, pripažino; mato ir-gi, kad Potijus ir Keruliarijus atsitraukė nuo Rymo ne išz persitikrinimo, bet išz noro augsztai išzkilti akysę sviato. O ko vertas yra tikėjimas, kurs teip prasidėjo?!

O Saulėteki! pažvelgk, ant ko tu atėjei, kur tu nubridai? Kur tavo kunigai ir kokie jie? Sedžia svietiszkosę rankosę, o apie avinyczias savo rupesczio jokio bemažko neturi! Kas valdo tavo bažnyczia? Svietiszkos asabos! Gudijoje, duokime, galvą Bažnyčios yra Pobiedonoscev'as, žmogus be tikėjimo, be szirdies, be teisybės ir atsakanczios szviesos! Ant ko išzveizi tavo bažnyczia? Vaikai jos isiskaidė jau į szimtus visokių sektų, išzpažjstanczių įvairų tikėjimą. Tikrai išzsipildė pranaszystė: „užgausiu piemenį, ir išzbėgios avjz avinyczios“. Katalikiszka tiktai Bažnyczia stovinti ant uolos, stovėjo ir stovės be atmainos iki sviato pabaigos, nes Kristus, ją įstatydamas, tarė: „ir vartai peklos jos nepergalės“. Visos-gi kitos bažnyčios yra ir brenda į paklydimus kaskart giliaus, nes jas įstatė žmonės draugę su aniolu tamsybės, melo ir paklydimo!... —

J. Paleistsparnis.

Draugų daina.

Ei draugai! Į ratą stokim,
Susiglauskime labai!
Meilės giesmę užgiedokim,
Ir mylėkimies karsztai!

Teprašydžia mums vienybė
Meilę tedega szirdis!
Atvirumu ir saldybę
Žodžiai mūsų tekvėp vis!

Greit praslinksta czia nedėlia,
Metai greit keli praeis,
Ir atvyks ta valandelė,
Kad mums skirstyties priseis.

Ir paplusime po svieta
 Žmones vest keliu tiesos;
 Po apveizdos skirtą vieta
 Leisti spindulį szviesos.

Nėr ko mums tad dykinėti,
 Nėr ko bovyties sapnais:
 Nepoilgo reiks spindėti
 Svietui mokslu ir darbais.

Kol sulauksim tad to ryto,
 Kad mums skirties reiks skurdžiai
 Ranką spauskime kits kito,
 Ir giedokime skardžiai!

Paleistsparnis.

Isztremtojo rasztai isz Spasko.

(Toliaus prad. N 11.)

1876 m. birželio 29 d.

Tegul bus pagarbintas Jezus Kristus ant am. am.! Amen.

Mieliausias Geradėjau!

Grometa nuog Tavęs priemiau isz pacztos 28 d. birželio mėn. Džiaugiuos ir neiszpasakytai džiaugiuos, jog teikeis duoti man atraszą, jog nepaniekinai manim, nusurdėliu, jog nepersigandai, pajemęs rasztą nuog iszkeikto priesz svieta, jog Tavo numaninga szirdis suprato belaisvio padėjimą ir paskubėjo katalikiszku budu tuojaus aplankyti, ir meilingais žodžiais pasveikinti, ir varguosę palinksminti; tai parodymas szirdies gerumo, maloningo jautrumo, tikros artimo meilės, kuri yra pamatu mūsų tikėjimo, ant kurio statome namus szvencziausios Dievo meilės, kur, vienybę sujungti, tikimos per amžius gyventi Toks apsėjimas netiktai palengvina kentėjimus, pasaldina vargus, bet dar priduoja drąsos ir tvirtybės ant iszturėjimo tol didesnių ir asztresnių. Duszia, prislėgta silpnybės nasztą sugnužusi po jos sunkumu, greit nuslobtu, ir apalptu, nerasdama pastiprinimo; kad pribuva maloningas jausmas ir atnesza dangiszkos rasos sultis, tomis pagirdyta, budrinas ir stoja galingą ant

pergalėjimo prieszingiausių daiktų. Neisztenka man žodžių, persilpna mano plūksna iszreiszkimui Tau prigulinczios nuog manęs padėkos. Nepaskaityk tai už prisilaižymą, kaip pavirszutiniai iszrodo; bet pastatyk savę tamę-pat padėjimę ir perkratyk visamę gilumę vertę to darbo, o tancziais (tuokart. R.) pripažinsi, jog tamę daiktę ne-veidmainiuoju, bet teisingai iszsireiszkiau. Kaip yra saldus laszas vandenio, paduotas troksztancziam; kaip yra gardus trupinys duonos, suteiktas alkanam; kaip yra meilus ir szvelnus drabužis, pridengias nuogą, — tą apsakyti ir apraszyti niekas nestengs, nei tas pats, kuris to datirsta; jaučia meilingumą, bet visamę platumę to neiszmano. Lygiai teip pat ir kalinyje esancziam patirka, jei kas su malonę aplanko.

Yra tai darbai, patįs isz savęs maži, nevaizdingi svieta akysę, bet priesz Dievą — kuris kožną apskritai lig dugno nemieruotos vertės supranta. Tur but nemažai juos lenkia, kad jie bus medžiagą paskutinosios dienos, kuriai, kaipo brangiausias turtas, užlaikyti yra dėl apskelbimo priesz visą dangų ir svieta, idant jais iszmieruoti nuopelnai atimtu prigulinczia alga. Maldausiu Vieszpatį, idant ir Tavę vidur anų palaimintų teiktus paskaityti. Tuom vienu teesu galingas iszsimokėti už maloningą Tavo aplankymą.

Liudnas yra musų padėjimas iszgynimę. Gyventi terp žvairių akių; buti ant kožno žingsnio paniekintu; graužti kietą plutą, mirkiant aszarosę; neturėti nei altoriaus, nei bažnyczios, o su Apiera, kaipo su blogiausiu daiktu, slėpties, — yra tai erszkiecziai, kurie netik pavirsziu bado, bet į pcazią szirdies gilumą dasiekia. O ir jusų padėjimas ne ypat užvydžiamas, kad visuosę atsitikimuosę turite, kaipo žalcziai rangyties, idant iszsisuktumete nuog užpuldinėjimo neteisingųjų. Labiaus aiksztėje stovite, gyvendami terp savųjų ir dėl jų gero procevodami. Varguose savo kancziais (kartais. R.) pasidžiaugiate; mes to neturime.

Dėkavoju už prižadėjimą obligų, kurių, kiek iszgalėsi, praszau atsiųsti. Apie atlaikymą nei abejok: bus tikriausiai iszpildyta. Mes su kunigu Sirvydu isz Vilniaus vyskupijos, draugu visos mano kelionės ir iszgynimo, ir

czionai draugėje gyvendami apturėję iš kur nors, dalijamies; o jei nuo mūsų liktu, tai yra dar trylika, kurie kožnamę laikę, jei ne vienas, tai kitas gatavi yra su padėką priimti ir užgana padaryti, nes visi turi užvestą prigulinczią eilą ir dviesę arba trisę vienoje vietoje kasdien atlaiko nobaženstvą. Czia nėra tos baimės, kaipo Siberijoje. Tenai, budami po sunkum prižiūrėjimu ir stangiai daboti, turėjome dėl dvasiszku reikalų, kaip įmanydami, slapstyties; jei vienur atrado ir iszardė užvestą eilą, tai jieszkojom kitos vietos, kur vėl, isznaujo užvesdami, atlaikome nobaženstvą pasislėpę, kaipo senuosę amžiuosę. Bet paskui ir ten atlyžo: nors ir dasižinojo, žiūrėjo ant to, kaipo ant niekam nevodyjanczio daikto, per pirsztus; atvirai vienok nieko iszpildyti negalėjo. Piningus, per jų rankas isz namų atsiųstus, atskaidydavo lig paskutinios kapeikos ant penimų (kormowyje); jebent kas turėjo nuog vyresnybės daleidimą: tam iszduodavo penimuosius, nors jau buvo ir isz namų apturėjęs. Atsiųstus su iszreiszkimu — ant Miszių, konfiskavodavo ir atgal, isz kur buvo atėję, nusiųsdavo. Tokiu budu, ten gyvendami isz atsiųstų piningų neturėjome naudos, kol neiszradome kelio nuoszaliai apturėti juos. Užtatai dideliai buvo sunku apseiti su vienais penimais; daug sunkiai privargo, neturėdami isz szalies paszelpimo. Reikėjo patiems viską daryti, kaipo: valgyt virti, peczius kurti, malkas neszioti, drabužius plauti, indus mazgoti ir tt., nes nebuvo už ką pasamdyti, o dovenai niekas nedarė. Dabar suviso isz to iszsiliuosavome; per dviejus metus nebuvo atsitikimo, idant tamę daiktę kokios priekabės butumeme datyrę, o nėra tos nedėlios, kad kam neateitu piningai, svietiszkiesiams, kaip ir kunigams.

Paraszas ant kopertos ganingas yra: vardas ir pravardė; daugiau nėjokių szlovės laipsnių neturime. Isz anų szlovingumų Siberijoje iszsinėrėme, ir nėra reikalo jų minavoti. Kunigais vadinties dar neužsitarnavome, nors už pavadinimą rasztuosę nesikabina, vienok duota mums žinia, kad ir rasztuosę tokiais patįs nesivadintumeme. Esame ir czion po prižiurą, bet ta yra pavirszutinė, nėra cenzuros, nereikia niekam rasztų rodyti; atnesza kožnam isz pacztos į namus užpezėtytus ir lygiai užpezėtytus paduodam ant pacztos.

Su apeigomis nei ypat slėpiamies, nei atvirai laikome; nieks už tai nei giria, nei peikia, nei sako, jog nevalna. Sunkiai užginta yra tiktai nusiduoti kur tolie už miesto, t. y. į kitą kaimą arba miestą; tecziaus ant to ir daleidimo nėra. Po laukus aplinkui, jei kam mėgsta, gal be periszkados vaikszczioti. Vienam mūsų kunigui mirus, mums laidoti neleidė; prisakė popui palaidoti, o tai dėl to, jog mums kunigystė nesugražinta.

Priminei man apie mano giminaitę, kurią auginau, jog yra atitekėjusi į Grašzva; isztikro, gal yra duktė brolio isz Deveikiszkių; jos vardą užmiršau, rodos, Barbora; pasitikęs, pasveikink ją nuo manęs ir praneszk, jog esu gyvas; o jei teiksies pas manę raszyti, praneszk ar sveika, kaip jei pasiveda ir jos tėvai ar abudu gyvu ir ant vietos gyvena. Brolis mano, Tadeuszas, kurs buvo pas manę, dabar gyvena Eirogaloje. Per oczeredį (Kontungą R.) papuolo į kariumenės tarnystą. Iszspirko nuog tos laikę buvimo Josvainiuosę starsziną Adomoviczės; apturėjęs nuog jo rasztą, padėjo pas manę; buvo jisai tekoje. Per sumiszimą viskas liko netvarkoje. Ar nepapulė kokiū budu teka (terba. R.) su popieriais dabartinei Racziuliunienei; gal ji, radus tą rasztą su peczetimis, laiko pas savę, kaipo brangų turtą; tuotarpu niekam jei nenaudingas, o broliui dideliai reikalingas, nes, girdžiu, nuo jo Josvainių abszccestva, prie kurios jis priguli reikalauja padotkų ir kitų priderysczių, o jis, neturėdamas nėjokio raszto, negal niekuom atsigitinti. Klausė manęs; asz neturėjau ką atsakyti, tik atminiau, kad buvo tekoje. O mažu ir moka juos? Butu tai didelė neteisybė. Netolimi tai amžiai, Adomaviczė tur but gyvas; kad ir nebutu to raszto, gali paliudyti. Buk malonus, jei atseis, dasizinok apie tą. Dovanok, jog isz pat pradžios pradėdu tavę su senovės drąsą klapatyti. Sveikinu visus pažjstamus, o labiausiai tavo namiszkius. Tegu Vieszpats Jezus Kristus jumis visus palaimina ir savo mylistoje užlaiko. Bukite sveiki.

Anupras Žemaitis.

1876 m. lapkr. 3 d.

**Tegul bus pagarbintas Jezus Kristus ant amžių
amžinųjų! Amen.*)**

Mieliausis Geradėjau!

Szendien paczta paduod rasztą;
Imdams, jaučiu sunkią nasztą.
Ir, stenėdams, namon velku,
Nes jam' rublių, kaipo malkų.

Szendien laimi Dievo ranka: —
Dviem linksmybėm manę lanko:
Jogiai Visų Szventų diena,
Tai dėl duszios yra viena;

Jogiai penas atsirito,
Tai dėl kuno yra kita.
Abu džiaugsmę prie Jo vartu
Dėkavojav' vienu kartu,

Jog Jo mylista neužmirszta
Vis isztiesęs turi pirsztą;
Nėkad alkis nebeluko:
Siunczia visad Habakuką.

O už tavo gera szirdį,
Kuris vargszo balsą girdi,
Siuncziu Pelę, Katę, Gaidį,
Kurs peliukus teip iszbaidė.

Gal nerasi nieko gero,
Kas eilėse užsidaro,
Bet nuobodą nuvarysi,
Kad **sau vienas** paskaitysi.

Pelė su Vaikais.

Pelė, vaikus paauginus,
Kad vis urvę but nubodo,
Ankstie visus subudinus,
Jiems darželių platų rodo.

— Eikim', sako: pabėgioti
Terp žalių, jaunų žolelių;
Peną jumis vis neszioti
Man persunku ir negaliu.

Tenai valgyt patįs raste,
Bovydamies po tuos plotus;
Ar pavirsiu, ar pakas'te,
Višad bus'te kožnas sotus. —

Motės kalba didžiai mėgo.
Kilo visi tuoj iszkarto
Ir prie skylės smagiai bėgo
Paveizdėti už tų vartų.

Saulė žiba, szviesus oras,
Žemė žalia, pilna žiedų;
Stov' dilgynių kupstas storas
Ir agrostai auga redu.

Vis tai buvo jiems naujina.
Kaipo jauni, to nematę,
Kur tur bėgti nebežino:
Pelė vedė pirma pati.

*) Szitas rasztas iliustruotas: žolėtas daržas, pilės gaidys, ant tvoros katė, įvairiomis dažyvėmis.

Czion su džiaugsmu ir su dyvu
Ką patiko, tą veizdėjo,
Ar tai gyva, ar negyva;
Žiurėdami lab' stėbėjos,

Visur tikrą tiesą rado,
Ką mocziutė urvę sakė.
Nekęsdami nėviens bado,
Smagiai metė visur akį

Augsztai saulė kad pakilo,
Rasa džiuvo. žolės vyto.
Ir peliukai kaito szilo,
Bėgiodami nuo pat ryto.

Į pavėsi per takelį
Kad jie bėgo, rado Gaidį ...
Tas paszoko tuoj' į szalį
Nuog jų krusmo; pasibaidė.

O paszokęs sparnus sklastė,
Ir stovėdams, tuoj' suriko:
Iszsiroddė, jog per zlastį
Szaukia balsiai — kakariko!

Iszsigandę po dilgynes
Dreb peliukai gul iszbalę;
Kožnas vienas nusiminęs,
Kaip negyvi, ar suszalę

Įbauksztyti, bėg' kruvelėj',
Prie kits-kito dairydames;
Lenkė kožnąjį takelį,
Vis dar Gaidžio gazdindames.

Bet tolėsniai tuoj užmirso,
Isz kruvelės iszsiabarstė
Ir, praalkę, ėst įnirszo.
Zemę aplink kasė, žerstė.

Nebetrukus viens pamatė
Ant medinės augsztos tvoros

Tykaujanczią pilką Katę,
Ką ten buvo užsikorus.

— Va, va! ar jūs matot? rodė
Visiems pirsztu: — kas ten tupi?
Naują daiktą pažint godi,
Ir pamatyt kožnam rupi.

Baisiai graži, visa pilka,
Akis tvyska, o ta szerstis,
Kuri dengia, kaip isz szilko;
Pucziant vėjui, viseip varsties.

Koki galva apskrituota,
Dviem auselėm aprėdyta,
Ruožais juošvais apszukuota,
Kaip lėliukė, apszlaikstyta.

— Matot, kaip jos skaistos ausis
Ir uodega visa kruta.
Bene kalbos mūsų klausos?
Gal ji balsą mūsų junta?

Pelėsznibždžia: — bloznai, sztilkit!
Sziuksztu, visi paskui manę!
Nepalikkit, bėgkit, kilkit! —
Baudė kožną, kaip įmanė.

Szvyst, kaip žaibas ir nuruko,
Ir per žoles, ir per takus;
Stot prie urvo nebetruko:
Teip jau buvo visi lakus.

Szmakszt į vidų, tuoj sulindo;
Kožnas guolyj' savo tapo;
Kaipo sotus, nebežindo,
Troszko tiktai atgaut kvapą.

Motė nieko jiems nesakė,
Gazdint tuojaus pagailėjo;
Nei juos barė, nei juos plakė —
Ant rytojaus atidėjo.

Kaip nuvargę, tuoj susnudo.
Vieniems Katė, kitiems Gaidis
Lig pat angsto, kol subudo,
Visą naktį aniems vaidės.

Pramiegoję, kaip sukilo.
Rado tuojaus, ką kalbėti.
O jog Katė jiems pamylo,
Reikia nuog jos ir pradėti.

Kurs pirmiausiai ją pamatė,
Tas daugiausiai įtėmėjo;
Jos paveikslą teip išstatė,
Jog ir visi pamyľėjo.

Bet ir Gaidžio neapleidė:
Ji prakeikė vienu balsu
Su jo kojoms, sparnais, veidu,
Su jo rėksmu, su jo budu.

Priesz paveikslą jo nelabą
Szendien baimė nors atauszo,
Minėdami, dar vis dreba,
Ir plaukeliai pasisziauszia.

Tykum vakar jiems zobova
Po tą daržo pievą platę.
Nor išsprusti be pristovo,
Aplankyti gražią Katę.

Tai iszgirdus Pelė sena,
Suvadinus visiems, tarė:
— Bloznavoti jiemis gana!
Sziuksztu! neikit, sunkiai barė.

Dabar turiu liuosą laiką,
Duosiu jums mokslą labą.
Du priepuoliu atsitaiko,
Tie mokina protą slabą

Pirmas yra matyts Gaidis,
Kuris baimės tiek pridarė,

Jog ir sapnę jums vaidės:
Pasisziauszes, rėkė, barė.

Visiems gyviams baisus szernas,
O mes pigiai iszsilaukom;
Mums baisenis yra varnas,
O už nieką jį sau laikom.

Baisus Gaidys, ką mus baro,
Pasisziauszes, pasiputes;
Blogo nieko jis nedaro;
Pats gąszciuoja, mus pajutes.

Nėr reikalo jo bijoties,
Nors ans jums kur patiktu;
Galit klausyt, nestrokuoties,
Kakariko, kad suriktu.

Antras: Katė, jums meilinga
Pilka, balta, marga, juoda;
Kuri szersti tur varsingą
Ta įvairiai nusiduoda

Ji pavirsziu yra tyki
Gluotna, gludi ir pakarna
Kas pamatė pirmą sykį
Gatavs griebties už jos skverno.

Tai prakeikta yra gimtė!
Ji prisiekė krimsti peles.
Neberasi vienos szimtė,
Ką ant dienos nekremt keles.

Ir jums sakau, jos bijokit
Ir prisiekit nuog jos lenkties,
Kur nebuste, jos saugokit,
Ir pamatę bėgkit dengties.

Kas matulės mokslo klauso,
Kurį duoda visad labą,
Tas sem' isz to skarbo gausio,
Kurio užtenk lig pat grabo.

Neiszpasakytai dėkavoju už apiekaą apie mano brolių, visiszkai vargszą, kurį, kad paseno, sylų neteko ir uždirbti nebegal szmotelį duonos, posunia, teip geri, vietoje užlaikymo ir papinimo lig smerties, jau nebetol esancios, nori iszmesti pliką, be jokio aprupenimo, idant arba elgetautu, arba isz bado kur patvoryje numirtu. Neatmina to, jog, ateidamas į jų namus, atsineszė su savimi sziokią-tokią pasoga, juos rado mažystėje, paczius popino ir augino; ukės netik neapleido ir jokių skolų neužtraukė, bet dar storojos visomis sylomis ją padauginti, atnaujinti ir pagerinti. Už visą tą, kaipo alga, szendie apturi iszbrukimą. Gal-gi buti nenaudesnis apsėjimas? Per meilę Dievo praszau, idant, kaip įgalėdamas, jam padėtumi tamę dalykę, akysę Dievo ir svieta teisingiausiamę. Jei negalėtu ant vietos gyventi, o žentas prijema su noru, tegu persikelia, bet ne plikas. Ir bernu budamas per dvideszinti metų kiek tiek uždirbtu; niekur netarnauja bernas už patį pilvą. Jei pasoga jo iszėjo ant dukters, tai už pročę visad sziek-tiek priguli; kalti tie namai, kad nenori karszinti senatvėje, nes nebuvo nei gaiszingu, nei girtuokliu; ką uždirbo, ten padėjo; ten iszpultu ir gyventi lig smerczio.

Pas mūsų nėra nėjokios atmainos. Esu sveikas, o dabar isz Jo mylistos — ir linksmas. Žiema su rudeniu sunkiai skirias; szalcziai maži, sniegu nedaug. Sveikinu visus tavo namiszkius ir pažįstamus. Tegu Dievas jumis užlaiko sveikatoje ir palaimina visuosę darbuosę jusų. To szirdingai trokszta:

Anupras Žemaitis.

Meszka ir Lankai.

(Sakmė. Pavesta p. B.)

Kitą kartą meszka už darbininką
 Pas gaspadorių ant metų sutiko.
 Iszsiuntė meszką lazdynų renkti,
 Parenkus į lankus dailius sulenkti.
 Cziupo kumutė, net girios užo
 Bet, ant nelaimės, lankai vis lužo,

Ir kiek czia nabagė nesidarbavo,
 Sulenkti nei vieno lanko negavo.
 Metus tą darbą, baisiai įpyko;
 Iszvydusi savo bondžių suriko:
 — Prieteliau! lengvesniai drutus ažuolus rauti,
 Kaip, lenkiant lazdynus, tau patarnauti!
 — Kumute! — atsakė: tu mano meili!
 Tikrai kalbelė czia tavo kvaili.
 Atmink tik, kad proto daugesniai butu,
 Nereiktu tau rauti ažuolų drutu.

M. Dagilėlis.

Paminėjimai.

1. A. a. Simana Martynas Kazlauskis.

Magylių Arcivyskupo Petropolito.

14. dienoje lapkričio m. 1. valandoje po pietų mirė Magylių Arcivyskupas Metropolita Simanas-Martynas Kazlauskis, aprūpintas šv. Sakramentais.

Kaip smerties valanda yra netikėta, parodo ir tas mirimas augszo šv. Bažnyčios kunigaikščio. Dar keletas dienų atgal, 28 d. spalio mėnesio linksmi apvaikščiojo a. a. Arcivyskupas užbaigimą 80 metų savo amžiaus. Kadą jį sveikino susirenkę kunigai ir sakė, jog Jo Mylistai Dievas daleidė sulaukti gražios senatvės, juokdamosi atsaokojo seniukas: „e, kas tai yra 80 metų; toks ir toks N. gyveno 90, kitas dar daugiau; 80 metų tai visai nedaug.“ Nežinojo, jog pradžia sunkios ligos jau seniai griaužė jo menką sveikatą. Nepraslinko nedėlios, a. a. Arcivyskupas turėjo atsigulti į lovą, nuo kurios nebeatsikėlė. Kraujas pradėjo gesti; prisidėjo karbnaka. Užgirdęs nuo gydytojų, jog jau nebėr' vilties iszgjijimo ir jog jau artinasi paskutinė valanda, pradėjo taisyties prie smerties. Szviesus protas neapleidė jo lig paskutinei valandai. Lig paskutinei dienai lankė jį kunigai, su kuriais sznekėjo apie Vyskupystės reikalus ir su visais atsisveikimo. Pėnycioje, t. y. per dvi dieni priesz smertį, iszsispaviedojo; subatos rytą 5^{1/2}

valand. paskutinį kartą pasistiprino Szvencz. Kunu ir Krauju savo Iszganytojo ir prijemė paskutinį Aliejum Szv. Patepimą isz rankų J. M. Vyskupo Karoliaus Niedziałkauskio, Dvasiszkos Akademijos Rektoriaus. Tolesniai, atsisveikimo su tuo savo Vyskupystės rundę pagelbininku ir su susirinkusiais Akademijos profesoriais, ir jau laukė Dievo paszaukimo. Neilgai prisėjo laukti. Nedėlioje sumos laikę prisidėjo trumpa agonija ir 1. valand. Arcivyskupas Simanas-Martynas stojosi priesz Dievo sudą atiduoti rokundą isz savo gyvenimo ir visu savo darbų.

Su malda szirdyje ir ant lupų, bucziuodamas kryžėlių užbaigė a. a. Arcivyskupas savo žemiszką kelionę. Smertis nustabdė jo maldos, bet tuo karsztesnės prasidėjo maldos jo dvasiszų vaikų. Visi kunigai ant rytojaus atlaikė Miszias szv. už jo duszią. Prie kuno numirusio nenutilo nei ant valandos giedojimai ir maldos lig pacziam lydėjimui.

Utarninko vakarę (16. lapkr.) susirinko į Arcivyskupo namus visi Petropylės kunigai ir nemažai atvažiausių, klierikai Akademijos ir Seminarijos ir ant Kollegijos kiemo daugybė žmonių. Apie 5. valand. po pietų prasidėjo eksportacija. Kunigai ir klierikai kamžosę su deganczioms žvakėmis iszsitiesė į dvi eili (daugiau kaip 150 ypatų). Atsiliepė skambėjimas giesmes „Benedictus.“ Grabą iszneszė isz namų Arciv. klierikai ir padėjo ant triumfoliszko vežimo, traukto szeszetu arklių. Priesz vežimą neszė klierikai ženklus dvasiszkos Arcivyskupo valdzios: kryžių lazda ir mitrą. Lydėjo J. M. Vysk. Karolis Niedziałkauskis, apstotas kolegijos ir kapitulos. Atlydėjus su giesmėmis į katedrą paguldė grabą presbyterijoje ant kalafalko terpų kiškių kvietkų ir daugybės žvakių. Pradėjo žėlauni miszparai. Po miszparų kun. Stavinskis Dv. Akademijos profes. pasakė gražų pamokslėlį, kuriamę klausytojų atydą atkreipė ant trijų dorybių, kurias labai numylėjo a. a. Arcivyskupas, t. y. tikėjimo, vilties ir meilės. Ant rytojaus nuo paczio ryto pilna buvo. Bažnyczią besimeldžiančių. Liko atgiedotos ekzekvijos ir atlaikytos dviejos miszios szv. Apie 11. valand. pribuvo į katedrą keletas pasiuntinių katalikiszų vieszpatyszčių, pagelbinkas direktoriaus departamento svetimų tikėjimų, p. Albedinskis ir nemažai kitų augsztai

pastatytyų ypatų isz katalikų ir nekatalikų. Paskutinius miszias szv. atlaikė J. M. Vysk. Niedziałkauskis. Laike miszių szv. labai gražiai giedojo choras klierikų Dv. Akademijos ir Seminarijos. Miszioms pasibaigus liko atlikta apeiga „castrum doloris“. Tolesniai J. M. Vysk. Niedziałkauskis, atsistojęs priesz krotas trumpai prakalbėjo į susirinkusius, girdamas gyvenimą a. a. Arcivyskupo Simano Martyno ir kvietė visus melstiesi už jo dusią. Po tuo pamokslėlio prasidėjo lydėjimas isz Bažnyczios ant kapų, kurie yra prie parapijos Bažnyczios, ant Vyborgo pusės. Isz Bažnyczios iszlydėjo J. M. Vyskupas Niedziałkauskis, kurį nuo durų pakeitė Magyliavos kapitulos pralotas-K. Macuklevyczė. Kaip vakar susitaisė ilga procesija isz klierikų ir kunigų szviesiosė komžosė ir su giesmę „Benedictus“ ėjo per ilgas Petropylės ulyczias, prospektais Lagorednyj Vladimirskij Liteinyj ant Vyborgo pusės (daugiau, kaip 6. viorstai). Tukstancziai tikincziųjū lydėjo kartu. (Policija užlaikė tvarką). Pasitiko kuną prie Bažnyczios J. M. Vysk. Niedziałkauskis ir įlydėjo į skiepa po Bažnyczios. Tenai terp atsakanczių giedojimų padėjo grabą ant paskirtos sau vietos terp grabų Arcivyskupų. Buvo jau arti 5 val. po pietų. Pasimeldę dar valandėlę, pradėjo visi skirties nuo kapų.

Graži smertis ir pakavonė užbaigė gražų, nors sunkų gyvenimą Arcivyskupo Simano-Martyno. Gimė jis 1819 m. 28 d. spalių mėn. Trakių apskirtyj' Vilniaus rėdyboje. Tėvai jo buvo Jonas ir Magdalena isz Laukeviczių Kazlauskiai tikri lietuviai. Jaunas Martynas liko atiduotas į Kedainių, kur buvo pavietava iszkalas; tenje jis pradėjo savo mokslą. 1839 m. pastoje į Vilniaus Semin., isz kurios po poros metų perėjo į Vilniaus Dv. Akademiją. Tamę laike Akad. liko perkelta į Petropylę, todėl ir Kazlauskis isz ten persikėlė. 1854 m. liko iszszvęstas į kunigus. Užbaigė Akad. 1845 m. rektorium esant Arcivyskupui Hołovinskiui ir gavo moksliszka laspsnį Magistro szv. Teologijos. Sugrižęs į Vyskupystę liko paskirtas kapelionu Kauno gimnazijos. Paskiaus liko profesoriumi Moraliszkos Teologijos ir dvasiszkos iszkalbos Vilniaus Seminarijoje. 1848 m. paszauktas Arcivyskupo Hołovinskio ant profe-

soriaus į Dvasiszka Akademią Petrap. iszguldinėjo Bažny-
czios Istoriją ir Bažnytinę tiesą. Po trijų metų sugrižo į
Vilnių, idant užimti vietą Rektoriaus Vilniaus Seminarijos.
Budamas Rektorium 1852 m. liko Vilniaus kapitulos konau-
ninku, o 1862 pralotu. 1866 kaipo delegetas Vilniaus
kapitulos vėl atvžaiavo į Petropylę į Dv. kolegiją. Budamas
kolegijoje liko paszauktas 1877 m. į Dv. Akad. Rektorius.
1883 m. prekonizavotas paszvestas į Žytomiro vyskupas,
vėl apleidė Petropylę; bet dar kartą sugrižo, nes 1891.
metuose liko paskirtas Mogyliavos Arcivyskupu Metropolitą
ir užėmė tą augszcziausę mūsų dvisiszkoje jerarchijoje
vietą, kurią jau užlaiki lig savo smerczio.

Visus darbus visas vietas priėmė a. a. Arcivyskupas,
kaipo Dievo sau paskirtas ir visados rupinosi iszpildyti
priedermes kuogeriausiai. Nors nemažai turėjo iszkentėti
savo gyvenimę, niekados vienok jo szirdyje nebuvo vietos
nepykantai; dėl visų buvo lengviai prieinamas ir meilus.
Mylėjo savo aveles, kaip tikras piemuo ant paveikslo Isz-
ganytojo ir karsztai troszko visų iszganimo. Prisidėjo prie
to nemažai savo raszliaviszkais darbais, kurių yra ne maža
kruva, už kuriuos nuo Petrop. Dvas. Akad. 1862 m. gavo
m^oksliszką laipsnį Daktaro szv Teolog.

Czia galima paminėti svaresnius darbus, kaip tai iszda-
vimą szv. Raszto su iszverstu į Lenkiszka kalbą komento-
rium Menachijaus „Wielki į świety Tydziek“. Maldų kninga
„Služba Roža“, „Historya śwyta“, kurią ir į lietuviszką
iszsiwertėmė. Dieve, duok amžiną atilsį jo dusziai!

Old.

2. Dar apie a. a. kunigą Pelicijoną Juszkeviczę.

a) Dar sauja žinių (veiz. N 11.)

Ir vėl nukrito gražus žiedas kunigų darželyje, ir vėl
užbėrė smiltis grabą jauno kunigo, kurs ilgiaus gyvendamas,
butu sukrovęs nemažus vaisius Bažnycziai ir Tėvynei —
Lietuvai. Spalių 26 dienoje mirė Palangoje kunigas
Pelicijonas Juszkeviczė, progimnazijos kapelionas, turėdamas
mažiaus 26 metus. Trumpas buvo jo gyvenimas, bet
labai doras; nors mirė jaunas, bet daug laiko pragyveno,

pripildęs jį gerais darbais. — Geresnė plūksna galėtu nupinti gražų vainiką iš gyvenimo a. a. kun. Pelicijono, asz nemokėsiu to padaryti, dėlto tai paduosiu tiktai svarbesnes žinias. —

A. a. kun. Juszeviczės gimtinė vieta buvo Barklainėlių dvarelis, Remygalos parapijoj; jo tėvai — neturtingi bajorai, kurie valdė tą dvarelį. Dar vaikeliu (8 metų) budamas, liko a. a. Pelicijonas naszlaicziu, be motynos. Po tam, ilgai netrukus, nuvezė jį tėvas Panevėžin ir įstatė Realinėn Szkalon, kurią užbaigė, gavęs pagyrimą. Ypatin-gai mylėjo matematiką, todėl mokytojei ir draugai moky-tiniai skyrė jį prie augsztesnių matematikos mosklų. Bet a. a. Pelicijonas apsirinko dvasiszką mokslą ir pasisakė važiuosiąs Kauno Seminarijon. Labai nepamėgo tokia dvasios pakraipa Panevėžio profesoriams ir studentams: atkalbinėjo jį viseip nuo kunigiszko paszaukimo. Bet niekas negalėjo suturėti jo nuo to balso, kurį jautė savo szirdyje. Budamas mokytiniu, mylėjo kataliko priedermes ir pildė jas isztikimai; nors bajoriszcai-lenkiszko gimimo, buvo jis vienok dvasioje tikras Lietuvis ir visur stojo už lietuviszką Lietuvos kalbą. Tokia jo dvasė nuvedė jį Seminarijon. Kaunę užbaigė mokslus labai gražiai, nors reikėjo visą mokyties lotyniszkoje kalboje, kurios nei nepa-žino, Panevėžyje budamas. Buvo netiktai klierikų-draugų lai-komas terp geriausiųjų jaunikaiczių, bet ir vyresnybė buvo tokios-pat nuomonės; todėl ir paskyrė jį dėl augsztesnių mokslų Petropylės Akademijon. Bet sziaurės miesto nepasiekė a. a. Pelicijonas, nes budamas silpnos sveikatos turėjo atsipraszyti nuo to szlovingo mokslo. Gydytojams patvirtinus jo silpną sveikatą, tapo išzvestas į kunigus ir paskirtas Palangon už kapelioną progimnazijos. —

Trejus metus temokė vaikus, trejus metus teszvietė Palangoje savo doriausiu budu, o paliko atmintį neiszdil-džiamą. Buvo tai kunigas pagal Szirdies Jezaus. Jo nekaltą duszią mylėjo ir prieszai, visi lenkė jį, nės matė jamę tikrą Dievo tarną, kuriamę nėra apmaudos — tikras Israelita, kuriamę nėra melo. Nepaskirtas prie parapijos darbų, bet vien tiktai prie progimnazijos, nesigailėjo vargo dėl Dievo garbės ir žmonių naudos; sakė pamokslus, spaviedojo,

lankė ligonius, darbavos tiek, kiek tiktai galėjo. Ir už Palangos rubežių siekė jo darbai: lietuviszki laikraszcziiai rado jamę savo prietelį.

Terp kitų atsitikimų labai aiszksiai pasirodė a. a. kun. Juszkeviczės tvirtas katalikiszkas budas ir energija sumiszimę, kadą Rigos mokslo apskirtyje buvo mėginimas įvesti ruskas maldas dėl katalikų mokytinių. Kad neprilipo tos maldos prie katalikų, tai terp kitų nemažas pelnas ir kun. Juszkeviczės. Jis tai mokėjo įkvėpti tvirtą dvasią savo jaunimui, kurs pasiprieszino nesąžiniszkam paliepinimui, kaip tvirtas akmuo.

Jau priesz Kalėdas 1896 metų bandė Palangoje įvesti ruskas maldas, bet nevyko. Todėl paleisdamas vaikus ant s. Kalėdų, įsakė inspektorius mokytiniams, idant po naujų metų atvažiuotu su tėvais arba su savo globėjais ir atsiimtu popierius isz progimnazijos, jei nenorės melsties ruskai. Teip liepė inspektorius, o kapelionas kun. Juszkeviczė, atsisveikindamas su vaikais priesz szventes, pasakė, kad nelaikys per savo mokytinius tų katalikų, kurie priims ruskas maldas. Ir paklausė vaikai savo sąžinės ir kapeliono balso. Po naujų metų visi vaikai draug su savo tėvais pareikalavo popierių ir Palangos progimnazija pasiliko be mokytinių (kitų tikėjimų vaikų tenai visai mažai tėra). Tokia vienybė žemaiczių tėvų su vaikais Palangoje, atidarė akis vyresnybei; apie tai praneszė tuojaus „St. Peter. Wiedomosti,“ kurią žinią skaitęs caras ir paraginęs įvesti tokias maldas, kokios sutinka su katalikų sąžinę. Rigos apyrubės vyresnybė nukaltino kun. Juszkeviczę už tai, kad jo mokytiniai visi isz vieno atsakė nuo maldų, ir atstatė jį nuo kapelionystės. Bet neilgam. Atėjus isz Petropylės paliepinimui skaityti maldas lotyniszka, neruska, ta pati vyresnybė užkvietė a. a. kun. Pelicjoną vėl mokyti vaikus; o paskui dar ir algą turėjo užmokėti už tą laiką, per kurį nereikalingai buvo atstatytas nuo progimnazijos.

Ne vieną kartą ir paskui kun. Pelicjonas žėrė tiesą į akis, neveizėdamas, ką jam pasakys maskolis mokytojas. Kur buvo nuskriaudimas, pažeminimas, te visadoš buvo jautras užtarymo žodis kun. Juszkeviczės. Gal tas atviras

jo budas — su nekaltą duszia ir padarė tai, kad visi mokytojai be skyriaus lydėjo jį ant kapų, ant savo peczių neszė jo kuną ir dėjo vainiką ant jo grabo. —

Dėl mokytinių buvo jis tėvu, broliu, prieteliu — visa. Szelpė juos gerą rodą, ale nekartą ir pinigais, užmokėdamas už mokslus, duodamas kningas. Jei kurį reikėjo pabausti, tai vieną ranką bausdamas, antrą glostė vaikelį. Tokia jau buvo jo szirdis, kad kersztas nerasdavo ten vietos. Ir dėlto mylėjo jį mokytiniai, o berdami žemę ant kapų ant grabo savo gero dvasiszko tėvelio bėrė kartu ir graudžias aszaras. Amžiną atilsį geram kunigėliui!

Ilsekis ramiai, atsiskyres nuo mylimų mokytinių, nuo mylinczių sąbrolių-kunigų! Tavo darbai ir žodžiai bus pamokslu ir toliaus, kaip reikia mylėti V. Dievą, s. Tikėjimą ir Tėvynę Lietuvą. X.

b) Laidotuvės.

Spalių 29 diena buvo dėl palangiszkių katalikų minėtina: laidojo mylimą kunigėlį, a. a. Pelicijoną Juszkeviczę progimnazijos kapelioną. Žmonių susirinko minios, kaip ant atlaidų, nors tai buvo darbo diena. Ir per purvyną atvažiavo isz toliaus svetimi kunigai: Liepojaus klebonas su dviem jaunaisiais kunigais, isz Altenburgo jaunasis kunigelis ir isz Darbėnų. Isz Liepojaus atvažiavo giedorių buris, kurs gražiai giedojo želaunas Miszias, ir kitas giesmes, laidojant nabaszniuką. Dėžiasias Miszias laikė Liepojaus konauninkas, kuriam tarnavo tris kunigai želaunuosę abdaruose. Pamokslai buvo tris: vieną sakė lietuviszkai priesz Miszias, antrą lenkiszka po Miszių ir dar vieną ant kapų — lietuviszkai. Nabaszniukas gulėjo grabę, kurs buvo juodai dažytas, su sidabriniais ženklais kunigiszko paszaukimo ir palmų lapais isz sidabro. Tą grabą padirbino grovas Tiszkeviczė. Aplinkui grabą stovėjo eilios dailių eglelių; terp jų ir grabo buvo pristatyta gražių žolynų. Žvakių daugybė, ir suskaiityti sunku. Ant grabo buvo uždėti labai gražus ir brangus vainikai su paraszais. Vieną uždėjo a. a. kunigo Pelicijono draugai — mokytojai, antrą nabaszniuko mokytiniai (progimnazijos), isz Liepojaus buvo atsiųstas puikus vainikas vardu buvu-

siųjū mokytinių Palangos, o dabar Liepojaus. Tie vainikai buvo brangiausieji, dideliuose miestuose pataisyti.

Bet buvo daug dar kitų vainikų, taip pat dailių, iš gyvų žolynų, supintų rankomis tų asabų, kurios dėjo ant grabo. Bažnyčia buvo pilna žmonių; aplink grabą sustojo eilioms nabaszninko mokytiniai, kurie Miszių laikę, ant kelių klupodami, su aszaroms meldės už duszią savo numylėto mokytojo ir dvasiszko tėvelio. Ir mokytojai buvo per Miszias bažnyčioje Nabaszninką neszė iš klebonijos bažnyzion ant savo peczių mokytojai draug su mokytiniais; taip pat ir iš bažnyzios ant vežimo ir nuo vežimo ant kapų. Vežimas buvo tam tikslui ypatingai parėdytas, kurį traukė ketvertas arklių pratėku, arba pagymais. Per giliausį miestelto purvyną negalėjo išbristi kunigai; todėl davė gr. Tisz. savo arklius ir poniszkus vežimus. Giedoriai ėjo, visu keliu brisdami per purvą ir be atilsio giedodami. Matyt dėl geresnio sutarimo giedojimą ėjo taip pamažėliu, kad visas konduktas nuo bažnyzios iki kapų tėsėsi porą adynų. Prisiartinant prie kapų, pradėjo girdėtis varpų skambinimas ant liuteriszkų kapų. Buta nabaszninko dėl visų gero ir visų mylimo; taip ir liuteriai, negalėdami kitu budu prisidėti prie laidotuvių nors paskambino savo varpais. Niekas jų nepraszė. Žmonės parodė nabaszninkui savo meilę dideliame buryje susirinkdami ant laidotuvių, ir su aszaroms meldamies, o Vieszpats Dievas laimino tai, suteikdamas gražią saulėtą dieną.

Taip iszkilmingų kunigo laidotuvių asz dar nebuvo Palangoje regėjęs. Jei matydavau dailiai surėdytas laidotuves su daugaliu kunigų, su ypatingais giedoriais, su daugybę uždegtų žvakių bažnyčioje, tai visados mislydavau, jog tai tiktai dėlto, kad nabaszninkas buvo turtingas žmogus: už jo turtus dabar laidoja jį iszkilmingai. Bet a. a. kun. Pelicijonas negalėjo sukrauti ir palikti turtų: buvo jaunas kunigas, imdavo algą mažutėlę, kaipo kapelionas progimnazijos, o buvo labai mielaszirdingas, ir tuos menkus savo graszius iszdalydavo kitiems, kurie už jį mažiaus turėdavo. Galėjo skolas palikti, bet ne turtus sukrauti. Regimai visa ta iszkilmė buvo padaryta ne dėl piningų, bet dėlto,

kad nabaszninkas buvo labai geras kunigėlis; mylėjo jį klebonas, kun. Szniuksza, mylėjo jį ir kiti kunigai, — tai ir pasirupino, kaip galėdami, gražiau jį palaidoti. Palangos klebonui buvo nemaža vargo priimti sveczius-kunigus ir giedorių burį; nemažai kasztavo jam ta visa iszkilmė. V. Dievas tegu jam suteiks už tai ilgą amžių! Z.

3. A. a. Mikolas Raczas*).

(Racevicė).

Mokyti žemaicziai ir lietuviai įgytą per rupestį savo tėvėlių mokslą tankiausiai apverczia ant naudos ne savųjų, bet svetimtauczių; szlovės ir duonos jieszko, tarnaudami svetimiems. Kaip-gi tadą verti yra pagyrimo tie, kurie, įgyję augsztesnįjį mokslą, apsigyvena tarp savųjų ir czionai darbuojas! Prie tokių reikia priskirti priesz ketverius metus mirusį Mikolą Raczą arba Racevicę, mokytą ir pavyzdingą vargonystą.

Mes ir patį vargonystos vargonystę paprastai laikome beveik už tokį pat amatą, kaip kurpių drožimą. Nuo amžių buvo papratimas ant dievmeldystės czirszkinti vargonus, na, tai tegu sau ir czirszka; o kaip czirszka, tai dėl klausytojų vis tiek! Tuotaru-gi bažnytinė muzika yra labai reikalinga ir naudinga, jei iszpildytojas gerai supranta ją. Nesakant jau apie tą, jog muzika nuo amžių buvo vartojama, kaipo pabuklė malonesnio budo atidavimui Dievui garbės, ana mūsų, lietuvių, padėjimę turi dar vieną užduotę, kaipo dailintoji. Visi apszviesti žmonės, mokydami jaunuomenę paprastų mokslų, angstie pradeda gudinti ją prie muzikos, nės muzika ir giesmė, pakeldama žmoguje augsztus ir grynus jausmus, szirdį minksztina ir dresnę daro. Mūsų iszkalosę nėra muzikos, nes ir patį mokytojai nemoka griežti nei ant kokio instrumento. Mūsų vaikų duszias maskoliai-mokytojai dailina tik per savo giesmes. Butu ir tas ne pro szalį, kad butu bent parinktos priederancziai, kad mokytu dainų, tikrą muzikaliszką vertybę turinczių, kaip tai Mažgudijos „dumki“; bet dabar visos tos: „ach wy sieni“, „saszenki-Maszenki“

*) Pagal praneszimą p. Karbonarijaus.

ir dėl savo žodžių, ir dėl sziurkszczios savo gaidos tедера miestų valkiatoms. Augsztaicziai yra geresni giemininkai, labjaus jauczia suderinimą balsų; žemaicziai nerupinas, kad balsai ir žodžiai sutiktu: kiekvienas žiuri, kad tik daugiaus kvapo iszpusti isz placzios savo krutinės, kad tik isziskirti isz viso burio balsingu ir storu savo balsu. Maskoliszkos kapotynės augsztaiczio nepadailins, nes jo giedojimas yra augsztesnis už maskoliszką; ir žemaiczio nepakels, nes moko tokio pat, kaip su kirviu, kapojimo.

Belieka tada mums bažnyczia, mokytas vargonysta, mokytas burelis giedorių su vargonų pritarimu. Tiesa, bažnytinės melodijos pagadino tautiszkas mūsų melodijas, ale užtat duoda supratimą apie tikrą muziką. Geras ir mitras vargonysta, mokydamas dailaus bažnytinio giedojimo daugybę jaunuomenės pamokina ir paprastų dainų, suderinęs balsus.

Teip tatau gerą iszmintingą grajiką reikia lenkti ir paturėti; apsileidėlius be mielaszirdystės mesti laukan isz bažnyczios, kad negadintu vargonų ir mūsų ausių.

Gabių vargonystų su paprastu moklu Žemaiczių Vyskupijoje galėtu suskaiityti apie kelioliką; su augsztesniu mokslu, vos tik kelius terasi. Vienu isz jų buvo Mikolas Raczas. Gimęs Sziaulių parapijoje, Vijuolių sodoje, ilgai vargonystavo po Lietuvą; bet, giliaus už kitus permanydamas tikrą muziką ir jos užduotę, vis buvo nekontentas isz savo muzikos, vis troszko didesnio lavinimos. Troszkimai jo iszspildė gana vėlai vos tik 1876 m., kada kunigas Albertas Rubsza iszsiuntė jį į Varszavą, į augsztąją muzikos mokyklą, arba Konservatoriją. Varszavoje M. Raczas iszbuvo lig 1882 m. Sugrįžęs į gimtinį krasztą, pasiszventė uoliam tarnavimui lietuviams su dailią muziką. Kur tik nuvyko, ten įtaisė, surėdė ir pramokė bažnytinius korus. Jurbarkę, Raseiniuosę, Zarasuosę, Gruždziuosę atrasi palikimus. Ycz pasidarbavo, Gruždziuosę budamas per penkerius metus po apieką klebono Reksczio, czionai visų dailiausiai iszlavino bažnytinį korą ir svietiszkąjį dainiavimą. Paliko daugybę kompozicijų. Surinkęs giesmininkus, kurie nei supratimo neturėjo apie giedojimą

ant balsų, iš pradžios patsai raszė tam tinkanczias, lengvas natas, kurių lengviaus buvo pramokyti. „Lietuviszkosios Miszios“ — „Po kojų Tavo sosto“, kurias jis paraszė tam tikslui. Sztai ant pavyzdžio dalis jų. Visu nespaudivame tik dėl to, kad jos neatsako szendien ivykstantiems reikalavimams gregorijaniszko giedojimo.

Sanctus.

Mikolas Raczas.

Largo.

p

Szven - tas Szven - tas Szven - tas

Allegro.

Viesz - pats ga - ly - bių! Viesz - pats nepa - im - tas.

Pil - nas ir dan - gus, ir pa -

sau - lé vi - sa Jo ir ga -

ly - bés, ir szlo - vés

mp gie - do - ji - mu tai - kiü. Gie - do - kit viesz - nai:

f szven - tas, szven - tas, szven - tas.

1880 m. Varszavoje pas Mėkarski*) į svieta pasirodė viena tik a. a. M. Raczo kompozicija: „Msza Święta Lacińska na cztery głosy z organem, ofiarowana Księdzu Kanonikowi Gustawowi Tomkiewiczowi, Magistrowi Stej Teologii, Dziekanowi Janiszkiemu, Proboszczowi Szavelskiemu przez Michała Racewicza“. Prekė 80 kap. Žodžius joms suskyrė kun. Petras Pożameckis (kurs NB, rodos, ir patsai yra szi-tą iszdavęs). Kritika szias „Lotyniszkasias Miszias“ prijemė labai nemielaszirdingai. Kun. Surzynskis, redaktorius „Muzyka Kościelna'os“, didis platintojas gregorijaniszko, tikrai bažnytinio giedojimo, aržiai antsipuolo netiek ant paczios kompozicijos, kiek ant neliturgiszko teksto, ir teip užkirto kelią iszsiptatinimui szios kompozicijos ir atjemė M. Raczui norą tolesniai spaudinti savo veikalus. Nuo fortepiano ir plūksnos nesitraukdamas, darbavos tadą tik dėl siauros aprubės, tik dėl tų parakvijų, kamę tarnavo.

Apart daugalio kompozicijų ant visokių Miszios dalių, a. a. Mikolas dėstė isz savo galvos jausmingas daineles ir patsai komponavojo gaidas. Labai gailu, kad jam susirgus viskas iszsisklaistė po svieta: po Sziau-Gruždžius, Paszvitinį ir k. Turintis jas iduokitsz mums; mes atspaudinę suteiksime platesniam buriui lietuvių dėl pasidžiaugimo.***) Viena ycz minėtina yra paraszyta ant vardinių Gruždžių klebono: „Atėjo, atėjo mums linksma diena“, kurią mums pavyko įgyti, nors, rodos, biszkį sudarkytą; atspaudinsime N 1 atenczių metų. Gaida labai linksmi ir szauni. Kad aną pragysta 6 giedoriai ir 6 giedorės, su bubnu, tai ir senam pradeda kinklės virpėti.

Už iszmingiausę reikia paskaityti rupestį Mikolo R., idant tvarkiai ir muzikaliszcai butu giedama netiktai per atlaidus prie vargonų, bet kasdieną visu žmonių. Malonu budavo klausyties Rožancziaus, Stacijų, karunkos ir kitų, bažnyccioje giedamųjų giesmių, ant 4 balsų surėdytų pagal reikalavimą harmonijos. Taisė giesmes labai atsargingai, někuomet negadindamas pirmosios melodijos.

*) Sukrautos pas Gebethnerį ir Wolffą.

**) „Sudiev, Kvietkeli“ sp. N 1 szių metų

Valig savo mokslo ir iszmanymo, a. a. M. R. butu galėjęs daug daugiau gero padaryti bažnytinei mūsų muzikai ir giedojimui, kad ne asztrus charakterius ir dar viena nedovanotina yda; isz tos priežasties turėjo tankiai blaszkyties isz vietos į vieta; visur jį maloniai priimdavo, bet niekur nerimo. Ant galo mirė isz pamiszimo proto 1895 m., turėdamas 66 metus amžiaus. Palaidotas ant Plungės kapų. Vieszpats tesuteikia jam amžiną atilsį už tą, ką gero padarė, o silpnybių — nebeatmena!

—x—

Iszeiviui.

Ar meilūs tau namai,
Kur tėvus palikai,
Perleidęs gyvenimo rytą,
Kur aszarom's akis,
Kraujais jautri szirdis
Nebuvo neikiek sumirkyta?

* * *

Ar meilūs tie namai,
Kur Dievą pažinai,
Kur kaitino meilė krutinę;
I-z motynos burnos
Kur mokeisi kalbos
Ir savo mylėti tėvynę?

* * *

Ar meilūs tie namai,
Kur kvapņus aug' žiedai
Po pietiniu langu seklyczios:
Jurginai kur margi
Medeljai įvairi
Siubuoja prie paszalie grįczios?

* * *

Ar daug isz ten jausmų
Iszsineszei szventų,

Ar juos dar szirdis tebkurena?
 O gal juos seniai
 Jau užkasei giliai,
 Paskaitęs už sapną per seną?

* * *

Tapai terp svetimų
 Gal iszgama tėvų,
 Nebmyli jų vardo, nei budo?
 Apsvaigęs jau tikrai,
 Tu savę gal laikai
 Už latvij, ar lenką, ar gudą?

* * *

Sugrižk, kvaili avis!
 Ne pamotės szirdis,
 Bet motynos tavę vadina;
 Tos motynos geros,
 Kur' myli visados
 Kuri tav' brangiai užaugino.

* * *

Nors sopuliais baisiai
 Jos szirdį tu žaidei,
 Ji myli bet tavę lig szioliai.
 Ir rauda ji, kad tu,
 Žuvai terp svetimų;
 Kad juokias ir džiaugias maskoliai.

Paleistsparnis.

Mūsų mokslavietės.

1. **Nemakszečiuosę**, acziu geram Skaudvylių valseziaus starszinai, atidengta cerkvinė iszkala po priveizdą Raseinių popo. Norėjo ją įkurti Viduklės miestelyje, bet czia starszina gudrus ir suktas, tarpininkui visėip įkalbinėjo, kad czia ji nereikalinga, kad Raseiniai netol; o kad jau butinai užsimanėte apdovanoti žemaiczius-katalikus pravo-

slaviszką cerkvinę mokyklą, tai daug patogiaus bus Nemakszcziuose. Tarpininkui ant sueigos vos tik paminavojus, Nemakszczių starszina tuoj padėkavojo, o paskui jį ir visas valsečius, valdžiai paklusnus, neprieshtaravo. Teip tatai nemaksztiszkiei „isz geros valios“ prisijemė už mokytoją savo vaikų — popą. Įrasmome į laikrasztį tą atsitikimą dėl parodymo visai Lietuvai, kokių avinų dar yra mūsų tarpę. Raseiniszkiei už visus kitus mažiaus skaito lietuviszkų laikraszczių, dėlto-gi ir yra tokie besmegeniai. Na, ar matytas dalykas, ant valseziaus sueigos nuspręsti isz geros valios pravoslaviszkiei mokyti savo vaikus? Dyvų-dyvai!

2. **Jeznę** (Vilniaus gub.) pastatė naują mokyklą ir atsiuntė naują mokytoją, Pisareviczę isz Aszmenės, kurs, kaip gavome žinoti, yra didis vertikas pravoslavijon ir paleistuvis. Žmonėms iszkarto jis labai patiko, nes teip szvelniai moka kalbėti, jog beklausantis saldžios jo kalbos bijos, kad nesutirptu; ypatingai kad pagauna įkalbinėti mergaitėms apie gražumą burliokiszkos kalbos ir kaip joms yra reikalinga. Sukk jį velniai tą gražumą! Sztai kokius vaisius jį iszduoda. Terp besimokinanczių maskoliszkos kalbos pas „poną uczitelių“ buvo Ražinkutė ir Malevicziutė; gerai pramokusios veikia gavo vietą Minskę... paleistuvių namuose. Visa laimė, kad tėvai sukruto jieszkoti ir veikia jas atrado. Tada žmonės suprato, su kuom yra pamuszta saldi mokytojo kalba. — Czetvergę priesz s. Mikolą buvo parvažiavęs popas, apszlakstė su trumpu kropyly naujus namus; starszina ir bureliui surinkusių sąszlavų davė pabucziuoti įskypų kryžių. Terp tokių galės gyventi, mislyja sau burliokai, jei gerą valią prie mūsų linksta. Iszmingesniejie, žinoma, szalinas nuo visų tų svetimų Dievų, nelanko cerkvinių ceremonijų, nes žino, kad iszmingam neprivalu ir griekas. *Striukas.*

Įvairios žinios.

1. Į Skotiją reikalauja kunigo-lietuvio. Gal misli-jate, dėl ko tas Sirvydas nebeprisiunczia „Tėvynės Sargui“ žinių apie Skotijos lietuvius, kurių ten gražus burelis terp svetimtauczių gyvena? Tiesa, mes laukdami geresnių laikų, užsislendę tylėjome per porą metų; bet sztai vėl prabilstu.

Skaitlius lietuvių Glasgow'o miestę žymiai pasididino; valig paskutinio szijų metų sąraszo, lietuvių czia gyvena į 2500 ypatų. Atsirado jau krautuvės ir dirbtuvės, lietuvių uždėtos; lietuvių amatai teipo-gi žymiai augsztytyn kyła, ypacz Glasgow'o miestę. Turime jau ir draugiją (kompaniją) isz 60 sąnarių duonos kepimui. Įtaisymas keptuvės kasztavo į 3000 rublių. Pramonystei gerai vyksta, ant nedėlios iszparduoda už 400 rub. Per tris mėnesius kepimo, gryno pelno draugija turėjo 1600 rub. Kepiką-meistrą parsikvietėme isz Varszavos.

Per praejusiuos dviejus metus aprupetimui dvasiszku mūsų reikalų turėjome kunigą V. Varnagirį, bet jis persilpnai pildė dvasiszkas savo pareigas, už tat dvasiszka vyresnybė atleidė jį. Jo Mylista Vyskupas Magvajer žada praszyti Lietuvos Vyskupų, kad atsiųstu į Glasgową kunigą misijonieriszkos dvasios, nes lietuviai, gyvendami terp protestantų, yra gana aptemę-mokslę katalikų tikybos, ir doriszko pataisymo visi reikalauja.

Malonų kunigėliai! Su meilingą szirdimi atsiszaukiame prie jusų. Jei kurį isz jusų J. M. Vyskupas kalbins ar paskirs, nesiprieszinkite, nesibijokite; atminę Apasztalų darbus, keliaukite priimtų misijonieriszkos nasztos, kuri czia seniai jusų laukia. Algos kunigas czia gauna 14 svarų stirlingų, arba 135 rublius ant mėnesio; be to ir daugiau prieina, kaip paprastai parapijosę. Norintįs pributi turi laiku apsiskelbti J. M. Vyskupui, o su mumis susineszdami, raszykite:

Mr. B. Sirvydas. 3 Govan St. s. s. Glasgow. ВЪ АНГЛІИ.

„Ukininką“ įpraszome kuoveikiausiai atkartoti mūsų praszymą.

B. Sirvydas.

P. S. „Tėvynės Sargo“ redakcija, ant to praszy mo atsakydama, karsztai rekomenduoja jauną klieriką, kurs, pas jus pabaigęs mokslą, galės buti kuosažiniszkausiu vadovu dvasiszkuosę dalykuosę ir prisidės prie paturėjimo jumysę tautiszkos dvasios. Neužsivilsite. Jam suteikėme antraszą „Vaidelytės“ redaktorių, kurie gal jau apturėjo apsiskelbimą. Pasirokuokite ir duokite jam atsaką: neužsivilsite.

2. **Isz Vasiliszchio, Kauno aps.** Spalių mėnesyje aplankęs Szidlavą, keliaudamas per Vasiliszki ant Baisogalos, netoli nuo Vasiliszchio miestelio užėjau kaimą, kuriamę iszvydęs žmones, pasipuoszusius szvelniais rubais, pradėjau teirauties vienos žmonos, kas kaimę dedasi? Žmona atsakė, jog jų kaimę pas labai turtingą ukininką N. N. yra kriksztynos ir didelis žmonių susirinkimas, pagaliau, dar priduri žmona, tas ukininkas laukia atvažiuojant Vasiliszchio klebono. Tiktai nežinau, kaip ten bus, tolesniai traukė bobelė, jei klebonas atvažiuos, nes kunigas Vasiliszkietis yra atviras persekiotojas ir neprietelius degtinės, o svecziai jau yra perdaug užtraukę. Jiems pernai, rots, pasiklojo kunigą apgauti ant tokio-pat susirinkimo, nes kunigas atvažiavo nuo ryto dar koliai visi ant tuszczios tebėbuvo, bet jei dabar atvažiuotu klebonas, tai nežinau, kaip ten bus. Jie visiszkaį apie tai užmiršo ir nebesivil, kad atvažiuos, o vienok kartą gali apsigauti. Tolesniai dar pasakojo bobelė, jog tuosę namuose, kaip man atminant, esti jau ar szesztosios kriksztynos ir ant kožnų kriksztynų iszgeria degtinės mažai už 50 rublių. Tenai svecziai tankiai net galvomis vaikszcioja; kreslus laužo ir langus daužo, už tai-gi asz mislyju klebonas, jei apie tokius uliavojimus dasigirdo, jis nori ant vietos pribut, ir man vis rodos, kad jis pribus ir netikėtai uliavojanczius aplankys. Iszklausęs to apsakymo, pamislyjau ir asz užėiti į tą susirinkimą pasižiurėti ir niekam nieko nesakydamas, į prieangį įslinkau. Isztiesų žiuriu per duris seklyczion: nesvietiszkas ten degtinės plempimas: netiktai jau vyrai įkaite, bet ir moteris iszraudonavusios ir dar visi srebiam degtinę;

pagaliau dar nekurioms ir mergaitėms net nosis nuo gėrimo mėlynai paraudonavusios. Pradedant brėkszti, temti, davėsi girdėti kaimę ratų bildėsys ir toje valandoje užlėkė už durų pors szirmų arklių. Visi suriko: „Klebons Vasiliszketis! Vasiliszketis atvažiavo!“ Ant pasitikimo visi sustojė iszkubėjo isz seklyczios ukininkai ir nekurie svecziai. Klebonas, greit įžengęs seklyczion, atsiliepė aiskiai: „Tegul bus pagarbintas Jezus Kristus!“ svecziams atsakius: „Ant amžių!“ klebonas pradėjo nekurius sveikinti; atrado tenai daug nepažįstamų isz kitų parakvijų suvažiavusių, kaip tai: Kelmiszkių, Szidlavieczyų, Lidavėniszkių ir kitų. Tolesniai, klebonas užėmė vietą stalo galę. Svecziai susėdo apsukui stalo. Ukininkai pasiskubino su portveino butelių; tuomi tarpu barzdotas vyras uždegė szviesią liampą. Isz szalies žiurėdamas užtėmyjau, kad kunigas buvo neramus, o uždegus liampai, pasidarė dar neramesnis. Tolesniai, klebonas iszvydęs ant antro stalo galo tuszczius butelius nuo degtinės ir kad isz vieno didžio pilno butelio praded svecziai degtinę lenkti, tuojau atsistojo ir, su nosiną apsisluostęs, pratarė: „Brangus Katalikai! asz atvažiavau su jumis pasikalbėt; pasiteiraut, kaip jums sekasi; kokios pas jus naujinos; teipo-gi jums apsakyt, ką nors gerą ir dėliai jūsų naudingą; bet arielka ir paeinąs isz jos klegesys nedaleidžia mus prie mūsų tikslo iszpildymo. Prie to dar sakau jums atvirai, jogiai asz, dėkui Dievui, nėkadods per savo amžių netikt negėriau, bet niekadods už stalo su geriancziais degtinę nesėdėjau; ir, Dievas žino, szendieną, besiplatinat blaivybei, už kokią koronę asz czionai papuolau, už tai-gi, broliai, negaliu asz czia sėdėti; negaliu pažeminti savo kunigiszko paszaukimo“... Tuotarpu pribėgo abu ukininku ir, bucziuodamu klebonui rankas; pradėjo sakyti: „kas per priežastis mat per priežastis“. Tuokartu klebonas pažengė kelis žingsnius lig antro stalo galo ir sujėmęs į vieną ranką storo butelio kaklą atsiliepė aiskiai: „szit priežastis, szit, sako, nedorybė, kuri manę iszvėja, iszgen, isz tų namų! szit nedorybė, kuri tus namus pažemin ir visą susirinkimą sudergia ir paniekina; ta pati nedora degtinė nori, mat, ir manę pažeminti ir mano kunigiszkas lupas sudergt;

už tai-gi tegu geriau ji pati paliekt paniekinta ir po koju suminta“! Tuos žodžius tardamas, klebonas palenkė butelį pagal stalo žemyn ir, kaip regi, degtinė ant aslos išpliauskėjo, ir visa seklycė prisklydo. Tai padaręs, klebonas atsiliepė, žvelgdamas ant durų: „Silvestrai, duok greit arklius“! Jaunas vaikas greit, kaip kulka, išrietėjo ir akies mirksnyje arklius už durų užvažiavo. Klebonas pajėmęs plosčių ir kepurę, sėsdamas ratuosna, dar atsiliepė: „Tegul bus pagarbintas Jezus Kristus“ ir, kaipo dumas, per kaimą iszruko. Susirinkimas paliko didei nusiminęs; vienas kitam pradėjo iszkalbinėt, vienas su kitu barties, žodžiu sakant, nebeiszmanė, ką daryti. Asz atsiduksėjęs savyje pratariau: Duok Dieve! Tau kunige, sveikatą ir ilgą amžių; duok Dieve! mums daug tokių pravadinukų, nuvargusiųjų žmonių ganytojų. Nuvargusiųjų sakau, nes ar ne vargszas yra toksai ukininkas, kurs ar ant kriksztynų prager po keles deszimtis rublių; kad turėtu aiszkų supratimą, tad jis vėlytu tus piningus ant kokio gero apversti. Kad toksai vargszas neturi nuomonės, kaip grasį ant gero apversti, tad gali jis bankon įdėti, iki vaikui į metus ateinant; koksai gražus piningai susilaikytu!

Pirmiau netikt kaimuose, bet Vasiliszchio szpitolėje žmonės nusigerdavo: dabar, sako, yra didžia atmaina; dabar didei kur retai czion tokį atkaklų begali sutikti, kurs butu szaukanczio balso nepaklausęs. Vasiliszkiecziui dar didei daug, sako žmogus, pripadėjo Grinkiszchio kamen-dorius, kunigas Požela, Pone duok, jam dangų! Jie tokiuose dalykuose visai isz vieno eidavo. Kaip nebėra Požėlos, Grinkiszkyje degtinė neperdaug yra persekiojama. Klebonas seninkas, jis ir nenori senobiszko būdo pamesti.

3. **Isz Smilgių.** Tankiai man atsitinka buti Smilgių bažnyczioje. Kartą klausaus, giedą klaupkosę karunką Szv. Mar. P. po miszparų pertaisytu budu. Pradžiuo mano szirdis, jog ir terp smilgiečių lietuviszka dvasia gyvuoja. Kaip-gi man susopo szirdį, kad po nekurio laiko girdžiu tą patį karunką giedant senoviszku budu. Klausiu savo pažįstamą, kas pasidarė, kokiu budu vėl

sugrįžote prie asablivo slūžijimo Marijai? Numojęs ranką, „o-gi matai“, tamsunai, kurie apie savo lietuviszką sudraskytą kalbą nieko nežino, musiszkų laikraszczių neskaito, pakėlė didelį kliksmą ant jaunimo, kad katalikiszką tikėjimą terszia; skundžiasi, kad naujosios karunkos neiszmoks, o senąją užmirsz.

Aiszkino, kad po kitas apylinkines bažnyczias jau naujai gieda, kad karunka ta pati paliko, kiekvienas gali greit iszmokti, nes ta pati gaida ir žodžiai, tik nekurie lenkiszki žodžiai užmainyti lietuviszkais. Nėkoks sanipravinias jų nepertikrino ir dėl szvento ramumo gal ant ilgo sugrįžome: „Marijai slūžyti“, „asablynai mylamiku buti“ „nobažnai pasveikinti“, smutką turėjo“, „loskos apturėjimo“ ir tt.)*

Kitą smagesnį naujiną jis papasakojo man apie Kiaužerių sodžių. Kiaužericziai nuo neatmenamų laikų laikė žydą savo žodžiuoje, gerė sznapsą prie jo ir mėgo mainyti arkliais. Ant galo, suprato, kad jie visai ant niekų iszvirto, nei doros grįzcics, nei gyvuolių — visur szypso neturtai, jaunus ir senus apszaukia žmonės girtuokliais. Kilo visi, kaip vienas, kad nereikia mumis tos žydo smarvės, nereikia, kad iszvedžioti senus ir jaunus prie arielkos, kad szeimyna ir moteris paslapcziai žydui parduotu grudus, vilnas, linus. Kaip sutarė, taip ir padarė. Žydas sėdi ant poniszkos žemės; tad iszmaiszė jam visus langus. Žydas praszosi palaukti szv. Jurgio. Žmonės kantriai laukia, bet jam to ir reikia, jis ir užmirszo savo prižadėjimą; kaip nuo dėlės negali atsiriszti. Tad per kamina įbruko jam padvėsusį szunį; žydas spiaudydamas iszruko isz grįzcios ir daugiaus nebegrįžo. Tokiu tik budu iszsigelbėjo nuo apgavimų ir papiktinimų savo Lozoriaus ar kaip ten ji vadina. Moterims nebereiks daugiaus vesti namo isz karcziamos girtus savo vyrus, kurie, grįždami isz lauko, gaiszo lig nakcziai; nebreiks nei

*) Su giedojimais czia abelnai labai keistai iszeina: vieni nori raliuoti, kaip po miszką ko augszcziaus szauktį to gražiaus; kitiems-gi norėtus žemiaus giedoti, betik butu nata dailiai iszvesta. Tokiu budu kilsta mažas nesutikimas.

klausyties teip dažnai keikimų, kęsti stumdymus. Kaip koki vilties žvaigždė dabar užsikurė jų szirdysę, begne bus jų sodžiuje linksmesni žmonės, ar nenuszvyv aplužusios grįczios, ar nebus pilnesni aruodai, gyvuoliai riebesni...

— Ar daugi jus turite tokių karcziamų? užklausiau nenoms. — O! czia prie musų to nebadas; bemaž, kas okolica, tai žydas; kaip asz žinau, keturios okolicos ir vienas sodžius (ant pono K. žemės) turi po vieną ir daugiau žyda: Davongalis, Dapszionis, Paszakiai Tyrkszlionis (sodž.) Kuris. —

Matydamas, kad žmogus yra nepaikas, atsisveikindamas, prasziau dažniau man apsakinėti tokias naujinas. Grįždamas-gi namo, sau vienas dumojau, dėlko-gi kiti sodžiai, o labiausiai bajorai, terp kurių teip kietai turėsi prisikabinę žydai, negali buti teipat protingi, kaip Kiaužeriai? — Ar-gi nebrangi jiems savo, vaikų ir szejmynos duszia? ar-gi negardi jiems balta duona? ar-gi nelinksma namę sziltamę kambarėlyje?!...

Gargažė.

4. **Isz Naumiesczio.** (*Panevė. apskr.*) Ant plataus vieszkelio isz Panevėžio į Sziaulius stovi balta, didelė muravota karcziama Ponios Komadrienės isz Baisogalos, vadinasi — Szvainikų, nės netoli nuo sodžiaus to paties vardo. Nors karcziamos dabar užgintos žydamis laikyti, vienok žydas, turėdamas mažą kromelį sercziukų, muilo, posenovei szinkuoja arielką. Naumiestiecziai — žmonės mėgstantįs arielką, kartais girdėt, nesigėdžia gerti arielkos stiklinėms sklėnyczioms; gird, mieruoja kieno pilvas didesnis ir gerklė platesnė. Ta karcziama begalo vodinga žmonėms, kaipo platintoja girtybės, vagysczių, žmogžudystės ir tt. Priesz keletą metų isz tenai namo parvažiavo žmogus, negyvai užmusztas; szimet netoli nuo karcziamos atėmė piningus nuo pakelingo amatninko, einanczio isz Panevėžio ir labai primuszė. Tarėsi suriszę įmesti į upelį Szuoją, bet barszkėjimas ratų atvažiujanczių iszgasdino žmogžudžius. Pirma juos matė nuskriaustasis — karcziamoje. Buvo keletas mažesnių užpuolinių.

Pagal visų liudyimą, žmogžudžiai buvo lietuviai, turbūt ir naujamiestiečiai apylinkinei; girtybė yra tiesus kelias prie to.

Neapraszau czia aszarų naszlių ir naszlaiczių prie gyvos galvos vyro ir tėvo, kiek jie kenczia bado, szalczio neteisingai muszimų, tą pats suprasi, malonus skaitytojau; neapraszau drąsios szirdies naujamiestiečių prie musztynių, tik szaukiu nužemintai prie Tavęs turtingiausi Poni Komarienė, gelbėk žmones isz vergijos ir papiktinimų nedoro žydo; neįjieszkok menko pelno isz nuskriausto artymo, nes ir teip esi aukšę paskendusi; užgirszk alkanų ir pusplikių moterų ir vaikų vaitojimus ir raudojimus; tas balsas szaukiantis į dangų atmonijimo, nuo žmonių, kurie tiek metų gal Tavo seneliams vergavo. Mus-gi visus iszluosuok nuo žmogžudžių.

Gargažė.

5. **Isz Ariogalos.** Musų miestelio arbatnamis pavirto į urvą miestelio žulikų ir karcziaminių advokatų, kurie czen kasdien, ypacz vakarais renkas, kaip į koki kliubą. Vieni kartas loszia, kiti maskoliszkas dainas dainuoja, kiti . . . tyko, ką isztraukti isz kisenės pakeleivingo. Ariogalos arbatnamyje bebedrąsu geram žmogui ir už savę, ir už savo turtą. Kaip į kitus arbatnamius, teip ir į szitą ateina visokios maskoliszkos gazetpalaikės. Terp jų perniai buvo patogi — „Biržewyja Wiedomosti“, o szimet toji garsingoji neprietelka, katalikų — „Swiet“, kurios geras ir szviesus žmogus nei į rankas nejema. Czia vienok atsiranda tokių kvailių, kurie tiki Komarovo blasgatijimams ir dar kitiems tą patį pasakoja. Teip buvo suvedžiojusi ariogaliszkius, iszbjauriodama kun. Bliakevicę ir visus katalikų kunigus, norėdama pažeminti juos akysę pravoslaunų ir katalikų. Aiszku, kad tokios gazetos neverta imti nei į rankas. Ar-gi nevercziaus įjieszkoti lietuviszkų gazetų, kur randas teisingi pamokinimai, kaip reikia elgtis szioje prispaudimo gadynėje?

J. L.

6. **Isz Krakių.** Nors vėlai, primename jums vardus dviejų judoszių-brolių, Vasiliauskių. Perniai 11 d. gruodžio mėn. vienas vyriukas, vaikszcziuojas su lietuviszkais dalykais pavakaryje užėjo ant nakvynės prie ukininko Jeronimo

Dalboko Narkunuosę, ties Krakiais. Vasiliauskiai tuoj nubėgo pas urėdninką Ilgabarzdį, kurs, pasijėmęs szimtininką Sakreckį, tuojaus atpuolo prie Dalboko ir jemė kraustyti kelevio kiszenes. Bet terado 5 pleczkeles sacharino ir... 9 rub. gyvais piningais ir kokius ten adresus. Viską sudėjo ant stalo, ką matydamas žmogus, kaip grobs už tų popierių, tai beregint paliko nebesuderinamos skiautelės. Tiesa, už tat gavo nuo urėdninko muszti ir tamę sumiszimę Sakreckis pavogė tris rublius, tariąs paskui, jog patsai kelevis sudraskė; ale visgi neužvylė ir neikiszo tų, kurių adresus buvo susiraszęs. Gerai ir drąsumą! Nuvestas pas asesorių gavo prabutę sutką cypėje ir buvo paleistas, o byla perduota į miravą, kurs po dviejų mėnesių nusudyjo kelevį ant 5 dienų kalėjimo už pardavinėjimą sacharino. Ir mes nepagiriame nuodijimo žmonių su sacharinu. Bet kaip-gi bjaurūs yra anie judoszaicziai, kurie, liežuvi įkiszdami, galėjo įvelti kokią deszimtį dorų žmonių? per kurius žmogus gavo muszti ir 9 rub. nustoti? Szitas judosziszkas darbas nepaliko be atkerszijimo. Judoszaicziai į trezią naktį po apraszytų atsitikimų įsinorėjo pasivalgyti skanių laszinaiczių, kurių, žinojo, turėjo biedna naszlė Krakų miestelyje. Nuėjo ir pavogė. Dėl atkerszijimo jiems Dievas tą naktį biszkį pabarstė sniego, ant kurio vagisziai padarė pėdsakus. Naszlė davė žinią policijai, kuri, nors nekontenta, eidama pėdais nusekė lig kamary savo bicziulių - pagelbininkų, kurius noromis - nenoromis turėjo suimti ir į Kauno kalinį pristatyti. Valszczius ketina juos, iszsiūsti isz Lietuvos; ir gerai padarys pamažinę judoszių ir vagių nuvargintoje mūsų Lietuvoje. *Jonas.*

7. **Kreivatikystės terp stacziatikių.** Neseniai „St. Pet. W.“ praneszė, jog 1896 m. Astrachaniaus gubernijoje unteroficierius Baczkarowas, ir alatninkas (pustelninkas) Czerkiesowas su burių pasekėjų atskilo nuo pravoslavijos. Ta nauja atskala, nebežinome jau kelintoji isz antrojo szimto atskeliaudrų, mažinančių skaitlių pravoslaunųjų, vadinas „Naujatickių, arba Broliukų.“ Jų mokslas szitoksai yra: mūsų pasaulės dienos yra suskaitytos, nepoilgam ateis sudo diena. Maskoliszkas rundas uždarė jų maldos namus

ir uoliosius szalininkus iszsiuntinėjo į Lenkų gubernijas. Ką maczys? Kol stacziatikiai nepagrįž prie tikrosios Rymo - Katalikiszkosios Bažnyczios, tol nepaliaus skaldyties į dalis, nes žmogui privalu jieszkoti tiesos. Kad leistu maskoliai atvirai maskoliszkai raszyti apie katalikų tikyba, pusė pravoslaunų ją priimtu, ypatingai diduomenė, kuri užrubezyje važinėdama gana yra prisi-gėrusi katalikiszkos dvasios. Dabar pravoslavija pagimdė jau 150 sektų (atskalų), kurias iszpažįsta 14 milijonų maskolių. (Žiurėk kningą: „Rimsky Papa i papy prawoslaunoj wostocznoj cerkwi“, Freiburg im Bresgau. Pas Herderę.)

8. Kas tai yra „guoga?“ „Tėvynės Sargas“ patalpinęs korespondenciją isz Suvalkų gub., praszo paaiszkinti, jei kas žino, ką reiszkia žodis „guoga“? Ganapadarydamas tam praszymui, praneszu, jog Naumieszio apskrityje, apie Slavikus žodis „guoga“ reiszkia tą patį, ką „ketera“; pavyzdin: „arklio ketera“, gudiszkai-chrebiot. Dr. Basanaviczius kiteip tą aiszkina.

9. Klaidingas raszymas lietaviszkų pavardžių. Tankiai atseina matyti lietuviszkas pavardes, paraszytas net su keliomis klaidomis. Lietuviszkamę alfabetę yra dvibalsės: ai, au, ei, eu, oi, ui, uo; balsingoji-gi „i“ yra dvejopai isztariama: trumpai — „i,“ ir ilgai — „y“: jaunikaitis, jautis, arklys, kumelys. Užlaikant tas regulas, reiktu raszyti: Tamoszaitis, Petraitis, Pranaitis, Prusalaitis, o ne Pranajytys, Prusalajytys ir t. t. Lenkiszkoje raszyboje dvibalsių nėra: lietuviszkus tadą tarsnius, kad jiems pris-eina iszreiksztiti, tai kaip nors pakeiczia kitais: vietoje ai raszo aj vietoje au — an: Stangajytys — Staugaitis. Garsingas Sienkiewiczė vienok yra už kitus jautresnis, kad savo „Kryžiokuosė“ raszo: Skirvoillo, ne Skirvojillo, kaip kiti klaidingai paraszytu. Jei Sienkiewiczę tik grynas mokslas liepė eiti ne papratims, bet tiesos keliu, tai mes, rodos, turime keletą kitų priezasczių teisingai raszyti savo pavardes, neatsižvelgiant ant lenkų budo. —

10. Dėl ko einame į Ameriką? Lietuvos tarpininkai gavo paslaptinį paliepiamą, idant patįs, ne per kitus isz-

tirtu priežastis didelio keliavo į Ameriką. Gerai, sako, butu, kad gautumi perskaityti grometas, raszomas isz Amerikos. Ką reikia suprasti per tą „grometų skaitymą?“ Jei pasiskolinimą nuo gavusiųjų, tai nėra; jei plėšimą ant pacztos, tai — didelė kiauylstė. Amerikiečiai, galėtumete vienam-antram tarpininkui stacziai paraszyti, dėlko jus vilioja Amerika, kad nevargtu pasalomis gaudydami svetimas grometas. Vienas iszmintingas žemaitis, tarpininko paklaustas, davė tikrą atsakymą. Yra, sako, Amerikoje dideliai daug. Geriems gerai klojas; prastiems-prastai. Važiuojame isz Rosijos turtų ir laisvės jieszkotų, o Amerikoje didesnis pelnas ir laisvė gerai aną suvartoti. Per nedėlią dirbi; szventės dienoje pasimeldi; paskui, susirenki į kupetą į klišubą. Czia turime žemaitiszkas kningas, laikraszczius; už 10 centų pasiskaitome, pasirokuojame, ko mums truksta, kur ko jieszkoti. Rosijoje-gi visiszkai kiteip: iszėjus isz Bažnyczios, nežinai, kudingti; sutikęs vieną-antrą, eini į karcziamą, kur noroms-nenoroms prigundi prie girtuokliavimo, pranaikini visą menką pelną. Į arbatnamius teina senelės moterėlės. O kad ten butu žemaitiszkų kningų ir laikraszczių, tai neprasikimsztumete, visi pultu į arbatnyczią ir girtuokliauti pamestu. Dabar, nors ir yr kningų, bet kad maskoliszkos, tai pasilieka dėl musų, kaip ridikas dėl arklio. Duokite spaudą, laisvę, tai nesiverszime kitur. — O, to tai nebus! — Suriko maskolis ir jemė sakyti pamokslą, kaip maskoliai lietuvių myli (NB. kaip katę pelę), ir užbaigė patardamas savo praneszėjui, kad jis geriaus padarys vėl sugrižęs į Ameriką, nes dėl Rosijos, kaipo perdaug žinaš, nebesąs reikalingas: nesukk, sako, galvos saviesiams; suprask, idant nenubustu, o czinauninkai ir toliaus galėtu girties su savo pasisiekimu ant apruskinimo dirvos. —

11. **Antraszai ant Kapų.** Kapai yra tai vieta, kur ilsis duškės brolių, persikėlusių į antrą, amžiną gyvenimą. Kiekvienas isz musų turi ten brangių szirdžiai paminklų — paminklų laimės ir linksmybės, praeigoje turėtos; ir į kiekvieną isz musų isz anų paniurusių siaurų gyvenimų po žemių kitoniszkas balsas atsiliepia: balsas tėvo, motynos,

brolio, sesers, gyvenimo draugės ar draugo, sunaus ar dukters, genczių, prietelių, geradėjų . . . Ir mes mokame tą balsą išgirsti ir jį guodoti. Tankiai aplankome tą griaudingą tėviszkę, atsiduksime giliai už asabas, su kuriomis kraujas mus suriszė ar szirdis sujungė ir, tarsi norėdami priesz visus atvirai iszpažinti savo jausmus, statome ant jų kapo kryžių brangesnį ar pigesnį pagal iszgalėjimo ir pažimime jų vardus. Vis tai labai gražiai, bet tik bėda, kad saviszškai iszsireikszti nemokame.

Važinėdamas po Lietuvą Augsztają ir Žemąją, aplankęs daug kapų, lietviszką paraszą radau tik ant vieno akmeninio kryžiaus, kurs szejp iszrodo:

A. A.

Adomas Jocius

† 1885 m. 9 gegužės

amž. 74 m.

t. y. Amžiną atilsį Adomas Jocius, miręs (†) tadą ir tadą amžiaus tiek ir tiek. Apskritai-gi musiszkiei vietoje A. A. (t. y. Amžiną Atilsį) raszo S. P. (Szventos Pomėties); — tai bet nelietuviszkai, o lenkiszkiei (swiętej pamiėci); o žodžiai tie paimti isz kunigų prakalbų, nes-gi mes kalboje jų nevartojame. Už tat isz paraszo ant kryžiaus, įsteigto ant kapo Jociaus, iszpultu mums pasimokint, kaip reikia isireikszti tamę kartę.

Patėmyjau teipogi, kad įsteigtojai kryžių ant kapų mėgia padeti ir savo vardą, pavardę, norėdami tarsi parodyti, kam labjausiai brangus tas nimirėlis. Bet czia tankiai iszeina daug nereikalingų žodžių. Užtat paduodu porą pavyzdžių, isz kurių skaitytojai supras, kaip reikia raszyti koźnameį kartę:

A. A.

Onai Jocienei

† 1899 m. 6 d. birželio

a. Sunus Petras.

A. A.

Karolinai Jusiaicziai

† 1899 m. 10 d. liepos

amz. 10 m.

a. Gimdytojai

a. reiszkiei: aukauja).

J. P.*)

*) Tą, paczią tiesą seniai galėjo patirti isz mūsų laikraszczio, kur minavodami nabasznikus, visuomet statėme: a. a., o ne s. p.
Red.

Žemaiczio daina.

Žemaitija tu lizdas senelių,
 Kurią myli teip mano szirdis!
 Kiek tu aszarų mūsų žmonelių (paskutinė eilė
 Jau sugėrei ir gersi dar vis! du sykių.)

Tavyje sunku rasti yr' vietą,
 Kur dar neverkė brolis griaudžiai,
 Nes Žemaicziui kožnam ant szio svieto
 Reik vaitoti kasdieną baisiai.

Kad vargdienys be motynos lieka,
 Kas už skaudžiamą jį užsistos?
 Kas nuliudusiam jam bus patieka,
 Ar su juomi drauge užraudos?

Jeigu vėjas tiktai abejingas
 Užimu jo verkimui pritarš,
 Ar įkveptas poėta jausmingas
 Jam malonų žodelį isztars.

Bet nors Kentanczio szirdį paguodžia
 Jo teip kvėpianti meilę kalba,
 Vienok tankiai krutinę perskrodžia
 Jo ugninė griaudinga daina

.

Žemaitija tu mano mieliausi!
 Kas czia priežastim tavo vargu?
 Ar užrustinai Tėvą Augszcziausį,
 Kad nepažvelg ant tavo vaikų?

Ir jie vysta jau, it tas žolynas,
 Kurs nebgauna nei laszo rasos.
 Ir nelabas sziaurietis kaimynas
 Nor praryti juos ant visados.

Atsibuskite, tėviszkės sunus!
 Jau užtenka miegoti giliai!
 Prispaudimas tegimdo galiunus!
 Tekariauj' jie su prieszais narsiai!

Laikas tamsą blaszkyti siaurinę,
 Laikas broliams isz vieno sustot',
 Vienu balsu užtart už tėvynę
 Ir szviesos dėl savęs pajieszkot!

* * *

Kristau! ateik, pagimdyk mums galionus
 Dėl szių vargingų teip laikų
 Tegin' jie tiesą: paklydusius sunus
 Tetraukia isz peklos nasrų!
 Kurstyk, uždegk ir įkvėpk jų krutinę —
 Žmonėms teatmerks jie akis,
 Svetui parodys, kur mūsų tėvynė
 Ir kelią į ja pasakys!
 Žūstame — Vieszpatie gelbėt skubėk!
 Ugnis baigia blėst isz szirdies.
 Liampos jau tuszczios — aliejaus pridėk...
 Ateik, mes jau laukiam Tavęs!...

Paleistsparnis.

Mūsų rasztai.

1. „Ukininkas“ mėnesinis laikrasztis dėl žmonių, iszleisdamas № 12, užbaigė 10 metus savo amžiaus („Varpas“ 10 metų perniai sukako). Szendieną nelaikas minavoti ir perkratinėti sziovias-tokias jeibes, be kurių nėjoks žmogaus darbas neapseina. Szendieną „Tėvynės Sargo“ skaitytojams primename, jog 10 metinės sukaktės lietuviszko laikraszczio — tai nemažas džiaugsmas dėl visų lietuvių. Nuolatinis darbas per ilgus 10 metus tokiosę sunkiosę aplinkybėse reiszkia nemažą lietuvių gyvumą, nemažą troszkiną ant raszto turėti motynos kalbą. „Ukininkas“ kiek įstengė, platino lietuviszką dvasia, gynė lietuviszokus interesus, o jei kartais ant pirsztų kam antlipo, tai gal dovanoti, atmenant daugybę pozitiviszku nuopelnų.

„Tėvynės Sargo“ Redakcija vėlyja „Ukininko“ Redakcijai isztvermės „lig pat galo,“ t. y. kol nebus mums duota laisvė atvirai be baimės rėdyti tautiszokus laikraszczius!

2. **Lietuvizškos kningos gudi-zkomis raidėmis.** Apie 20 metų atgal galėjo matyti, kaip bobos pecziuose degino vienas lietuviškas kningas, spaudintas gudiszkomis raidėmis, arba, kaip paprastai žmonės sako — kirvukais. Buvo tai — „**Evangelijų kninga**“, isz kurių kunigai prieš pamokslą skaito. Dabar tų kningų niekur nematyti; gal įpykiosios bobos suvis ją isznaikino.

Paskutiniuose metuose gudiszkomis raidėmis tapo atspausstas **Lietuvizškas pradžio mokslis, arba lementorius ir trumpas katekizmas**, iszverstas isz lenkiszko katekizmo, kurį paraszė kulvarta buvusysis kunigas Vilniaus Vyskupijos, o šzendieną-Liuterų pastorius, Mikulskis. Tasai katekizmas, neturįs, žinoma, Katalikų Bažnycios patvirtinimo, yra parasztytas pravoslavijos dvasioje, nes „Lenk tėvą ir motyną tavo“ yra ten penktasis prisakymas, kaip pravoslauni kalba, o ne ketvirtasis, kaip pas katalikus.

Buvuvysis Suvalkų Mokslo Direkcijos Virszininkas, Nienatkeviczė*) atsiuntinėjo kaimo mokytojams virsz paminėtas kningas, idant jas iszparduotu savo mokytiniams, o iszrinktus už jas piningus jam atsiustu. Bet vaikai tų kningų nenorėjo pirkti, o jeigu katram mokytojas ir įbruko, tai parnesztas vaikų namon tėvai įmetė į ugnį; ypacz schizmatiszkas katekizmas nemielaszirdingai buvo naikinama. Iszmintingesniejie-gi mokytojai tų kningų suvis vaikams nedavė, bet po kelis rublius isz savo kiszenės nusiuntė virszininkui, draugę praneszdami, jogiai likusių nieks nenori pirkti.

Apart tųjų kningų man daugiau nesitaikė matyti atspausstų gudiszkomis raidėmis. Beje da valdžia atsiuntinėja Lietuvos Prabaszcziams **Manifestus**. Suvalkuose perguldytus į lietuvišką gudiszkomis raidėmis; bet kaip tokis rasztas iszrodo, arba anot Dzukų pasakos „į kų tai padabna“? Dėlto nekurie Prabaszcziai, negalėdami gerai perskaityti manifestų, gudiszkomis raidėmis atspausstų,

*) Porą metų atgal Nienatkeviczius Suvalkuose pasimirė, kurio pakasynos tuomi yra atmintinos, jogiai vietinių gimnazijų prefektas, kun. Daunoras, už nedaleidimą katalikėms mokitinėms palydėti jį ant kapynių, kaipo stacziatikį, apturėjo dimisiją.

persiraszo juos sau pirmiaus lietuviszkomis raidėmis ir tikt paskui skaito.

Virsz to apie 10 metų atgal buvo girdėti, jogiai rundas nusamdęs Seinų mokyklos mokytojų, p. Kairuksztį, idant tasai perguldytu į lietuviszką gudiszkomis raidėmis kokią ten **Rosijos trumpą istoriją**. Ar tasai veikalėlis tapo atspaustas, to nežinau, vienok kas atseina vertiko, tai tasai darbas jam jokios garbės ne atnesz, lygiai kaip ne atneszė jokios garbės jo broliui, mokytojui Gelgaudiszkyje (Naumieszcio apskr.), lietuvystės dalykuosę negražus pasielgimas, nės tasai du metu atgal padavė skundą Suvalkų Mokslo Direkcijos virszininkui ant savo kaimyno, teip-gi mokytojo Gelgaudiszkyję, bet vaikų protestantiszko iszpažinimo, už tai, jogiai tasai paskutinis mokino katalikų vaikus skaityti isz lementorių, spaudintų lietuviszkomis raidėmis, o ne gudiszkomis. Ponas Kairuksztis mislyjo, jogiai apie tai nieks ne dasižinos, bet Direkcijos virszininkas, praneszdams apie tąją skundą, atsiuntė liukriszksam mokytojui ne pabaudimą, o tiktai rodą, idant, jeigu jisai reikalautu lietuviszkų lementorių, tai tegu kreipiasi pas jį, o isz Direkcijos jam atsiųsę, kiek reikia. Už tokį bjaurų pasielgimą vietiniai dvarponiai p. Kairukszcziui akių kone iszbadė ir iszmetė jį isz savo draugystės. Ponas Kairuksztis, Gelgaudisztkio mokytojas, yra silpnas lietuvis, bet užtai jam ateidinėja gudiszkas „Sviet“, arba teisingiaus pasakius „laikrasztis melagyszių“.

Bet prisiziurėkime nors trumpai, kaip iszrodo lietuviszkas rasztas gudiszkomis raidėmis? Žinoma yra, jogiai lietuviszkoję raszyboję yra dvibalsės (diftangai), kaipo tai: **ai, au, ei, oi, ui** ir **uo**, kurių isz gudiszkų litarų niekaip ne galima sustatyti; pavyzdin: **sauja** — „сауя“, **eiti** — „еиѣи“, **duona** — „дуона“, ir tt. Teip-gi lietuviszka abėcėla turi nosines bales, kaipo tai: **ą, ę, į** ir **ų**, kurių gudiszkoje raszyboje suvis nėra, todėl nėra ir kuomi jų užkiszti; pavyzdin: **sąžinė, sąplotas, brangų peilį** (accus. num. sin.), **garbę** (acc. n.*) ir tt. gudiszkomis raidėmis niekaip

*) Gudiszkoje raszlavoje po lieterų: в, ж, ц, ш, щ niekad nesiraszo litara н.

negalima paraszyti dėliai stokos gudiszkoje abėcėloje nosinių balsų. Virsz to lietuviszkamę alfabetę balsė i yra visadą trumpa, o balsė y ilga, kurios gudiszka literą, vadinamą „jery (ы)“ anaipol negalima užkiszti dėliai storo jos skambėjimo, kadangi lietuviszka y yra visadą plona; gaidys — „Гайдьсь“? Arklys — „Арльсь“. Pagaliop imkime da ant paveizdo keletą lietuviszkų žodžių, kaipo tai: „jieszkoti“, kurį litarą i litarą paraszius gudiszkomis raidėmis iszeis szeip: „йѣшкоми“; ir kas-gi czia gali gerai perskaityti, arba kaip tokia raszyba iszrodo, kada-gi gudiszkoji „i kratkoje (й)“ niekad pradžioje žodžio nesiraszo? Lietuviszkas žodis „naujina“ gudiszkomis raidėmis skambės „науййна“, „geradėjystė“ bus „герадейысме“ „liuobtis“ — „любмис“ ir tt. ir tt. Dėliai tų ir kitokių gramatiszkų kliuczių gudiszkomis raidėmis joku budu negalima paraszyti lietuviszkų žodžių teip, idant jie skambėtu, kaip priguli; dėlto teisingai garsingas lietuviszko liežuviu tyrinėtojas, J. M. Vyskupas Baranauckas, savo kningoje „Pasargos apie lietuviszką kalbą ir žodyną“, paraszytoje gudiszka, o iszduotoje Petropylėje, tvirtina, jogiai lietuviszksamjam liežuviui neatsako nė guduszka abėcėla, nė lenkiszka, nė lotyniszka, bet lietuviszkas liežumis, kaipo atskiras, privalo turėti ir atskirą, tam tikrą, pritaiktą skambėjimui lietuviszkų žodžių, alfabetą.

Kaipo i prancuziszka, arba i lenkiszka raszybą negalima įvesti gudiszku literų dėliai gramatiszkų kliuczių, teip-pat ir lietuviszki žodžiai negali buti paraszyti gudiszkomis raidėmis be sudarkymo jų skambėjimo. Gudiszkos literos pritinka gudiszksamjam liežuviui, prancuziszkos-prancuziszksamjam, lenkiszkos-lenkiszksamjam, o lietuviszkas liežumis, kaipo atskiras, privalo turėti saviszkas raides, kuriomis butu galima aiszksiai iszreikszi kiekvieną žodį. Tie gudiszki filologai, kurie pažįsta lietuviszką liežuvį, netiktai isz raszto, bet teip-gi yra girdėję isz žmonių lupų lietuviszką szneką, gana gerai supranta, jogiai gudiszkomis raidėmis negalima iszreikszi aiszkaus skambėjimo lietuviszkų žodžių; atpencz tiejie filologai, kurie gyvos lietuviszkos kalbos nesupranta, o tyrinėja ją tikt isz raszto, klaidingai tvirtina, buk ir gudiszkomis

raidėmis galima esą gerai lietuviszkai raszyti. Bet didžiausia kliutis daleidime lietuviszkos spaudos lietuviszkomis raidėmis ta, jogiai didesnė pusė gudiszky politikų geidžia, idant visi Rosijos pavaldiniai gudiszškai sznekētu, gudiszškai raszytu, gudiszškai tikētu, gudiszškai melstusi ir tt. Dėliai tos priežasties katalikiszkas tikėjimas pas mus neturi liuosybės, kunigai yra kaipo surakėti, o lietuviszka spauda sustabdyta ir manding da daug nubėgs Nemunu vandens, kol po gudų valdžia spaudisime lietuviszkas kningas saviszkomis literomis; todėl rankų ne nuleiskim, bet kiek galėdami, dirbkime: kas valdo plūksną, tegul raszo; kas turi iszteklį, tegu szelpia tėvyniszką darbą skatiku; kiti tegu platina lietuviszką dvasią gyvu žodžiu, o kurie nieko neįstengia, tai nors tegu isz lietuviszky dalykų pasisekimo draugę su kitais džiaugiasi, o isz nepasisekimų nuliudaugia.

Dirbkim kiekvienas, katras kiek gali,
O darbas mūsų ne bus pro szalį!

Nuo Redakcijos.

Amerikos Lietuviams, ypacz Redakcijoms patariame atydžiai perskaityti prieszakinį „Tėvynės Sargo“ straipsnį N 10: „Kaip užmanėme pažymėti pradžia XX szimtmečio.“ A. J. Nusprendėme prie „T. Sargo,“ kaipo priedą, iszduoti kningelę dvejose kalbose: lotyniszkoje ir lietuviszkoje po antraszu:

Vox Americae Litvanorum ad Summum Pontificem Leonem Papam XIII nec non Vitae duorum Servorum DEi, Litvanorum: P. Andreae Rudominæ S. J. et Melchioris Ducis Giedroyć Episcopi Samogitiensis, latine et litvane nunc primum editae. 1900. = Balsas Amerikečių Lietuvių į Tėvą Szventąjį Leoną XIII ir Gyvenimai dvejų didžių Dievo tarnų, Lietuvių: kun. Andriaus Rudaminos, Jezavito, ir Kunigaikščio, Žemaičių Vyskupo lotyniškai ir lietuviškai 1900.

Ton kningelėn tilpo: apraszymas pradžios krikszczionystės Lietuvoje, dabartinis jos padėjimas, suspaudimas,

ypacz spaudos nedaleidimas ir t. t. Meldžia tatai laisviejie Amerikos Lietuviai, idant sz. Tėvas atkreiptu savo akis ant to kraszto, užtarytu priesz žemės galiunus, ir priesz Dievą suteiktu Užtarytojus, pripažindamas už palaimintus: kun. R. ir Vyskupą M. G., kurių gyvenimo czia pat yra seni apraszymai. Toliaus, prakalba į lietuvius ir priedas apie Lietuvius, pagarsėjusius Jezuus draugystėje szventu savo gyvenimu. Pradžioje atenczių metų gražiai atspaudisime ją su portrietu V. M. Giedraiczio; jus-gi Amerikiečiai kaipo laisvi žmonės gausite surinkti paraszus, tikramiamę laikę įtaisyti meldžionių burį, kurs, kad bus priimtas S. Tevo, turės tą perstatymą įduoti. Pagal mokytų vyrų nusprendimą, XX amžius prasidės už metų. Per tuos tatai metus yra gana laiko susitarti ir apsvarstyti tą puikią progą, Dieve duok, pasekmingos manifestacijos. Laikraszcziai tepakelia savo balsą dabar jau. Mes tuotarpu rinksime žmonių balsus apie Vyskupą Merkelį.

A t s a k y m a i .

P. p. Dainininkams praneszame, jog turėdami per daug poetiszku veikalų, nesuskubdami jų talpinti, sekanczius iszsiuntėme į „Tėvynės“ Redakciją, kuri gavusi gausią paszalpą, nuo Naujų Metų bus rimcziausiu nedėliniu Amerikos laikraszcziu. **Paleistsparnio:** 1. Lietuvio mislis, 2. Mislis prie Vilijos įtakos, 3. Ballada, isz Lermontovo, 4. Jo vakariniai jausmai, 5. Tink ir man žemaiczių dūda, 6. Parsiskyrimas, 7. Prie palaidojimo jaunos ir gražaus veido asabos A. K., 8. Kudykis lopszyje, 9. Paukszcziai, 10. Bet nors jau svietas melagystę, 11. Nelaimė, 12. Mylėk ir tuos, kurie nenor nujausti, 13. Neužvydėk tu tam, kam duszia jau apsako, 14. Mergaiczių sapnai, 15. Aszarų pakalnė ir 16. Marijona. **Samogitos:** Baladas prozą ir eilėmis: 1) Veronika, 2) Paslaptis vėlių nakties, 3) Jonas smuikininkas pylėje, sakmes: 4) Laksztingala ir Pelėda, 5) Ažuolas ir Apuszis, 6) Elnis ir Szuo; szejp jau eiles: 7) Biruta, 8) Lietuvos girios, 9) Minija, 10) Mąstis

mirsztancio vaidelioto, 11) Jieva, 12) Plesztikė, 13) Saunora, 14) Beviltis, 15) Dėlko manę spaudžia liudnumas, 16) Kur Lietuva mano meilinga, 17) Kaip brangus man Lietuvos vardas ir 18) Už ką tavę myliu, tėvyne? **M. Dagilėlio**: sakmes: 1) Gužas, Varna ir Kiaulė, 2) Du Prieteliu, 3) Vilkas ir Piemuo; pasaką: 4) kaip Žemaitis velnią apgavo ir eiles: 5) O kur, o kur, graži pauksztele? **Gargažės**: 1) Pavasario gražumai (su natomis.) 1) Dėl duonos, pagal Baluckio. **Jono g. m. Kriksz** 1) Daina.

P. Beržui. 10 rs. su padėkavonę prijemėme.

P. Pranaszui isz Kr. Perdidelė drąsa nuduoti tikrą pranaszą. Nespaudinsime. Negut tą patį dalyką iszskaidyti į paprastus pamokinanczius straipsnelius.

P. Old. Jei Tamsta teikies iszreikszti mums savo prilankumą, tai klysti, manydamas, jog tą padarysi per rasztus, kur nei vienos literos (apart pirmosios pusės) nėra pavadžios į tikras literas; ir tų be padidinanczio stiklo neiszskaitysi. Tokį rasztą gal tiktai „atspėti;“ ant nelaimės, svietimtancziai zeceriai neturi tos dovanos. **Susimildami ant mūsų akių, raszykite, kiek tik galima, aiszkiaus.**

P. Širvydai, Glasgove. Acziu už medžiagą J. M. Vyskupo Valancziauskie biografiškai! Eilės, abejojame, ar Jo: perprastos. Isz kur žinote, kad ne kokio kriaucziaus? Laukiame atsakymo.

P. Jonuspai Liului. Matome nemažą apszvietimą. Rasztai, kad nebutu eilėmis raszyti, į spaudą tiktu. Teikis savo „Atminimus apie Muraviova“ apsakyti paprastai. Labai padėkavosinie. Eilės grįžta atgal: netikusios.

P. Kontungininkui, turincziam lgotą ir nenorincziam grįžti isz Amerikos vien dėl pasirodymo kariumenės vyresnybei ir vis-gi neužsikirsti sau pagrižimo, iszmintingas advokatas pataria szejp padaryti.

1) Jei interesuotai ypatai sukanka szimet iki 31 d. gruodžio mėn. 20 metų, tai jis pagal 113 ir 115 str. „Ust. o woinsk. powin.“ turi prisiraszyti prie „prizywnoj uczastok“ tos vietos, kur gyvena jo tėvai, iki iszkeliavo į Ameriką. 2) Tam tikslui toji ypata turi paduoti į „Ujezdnoje po woinskoi Powinnosti Prisutstwije“ atsakantį praszyną su savo krikszto metrikais ir praszyti, kad

„Prisutstwijs“, priraszus ją prie „prizywnoj Uczastok“, iszduotu „Swidietelstwo o pripiskie“. 3) Gavus tą liudyjimą, reikia paduoti į „Ujezdnoje Prisutstwijs“ praszimą, kad pripažintu „lgotą pierwago razriada po semejnomu położeniju.“ 4) Prie szito praszymo reikia pristatyti liudijimus [policijos] apie tai, kiek vaikų yra szejmynoje ir ir krikszto metrikas tėvo. 5) Praszymas apie pripažinimą privilegijos turi buti paduotas ne vėliaus, kaip už dviejų mėnesių iki kontungui. 6) Praszymai ir visi dokumentai turi buti patvirtinti konsulo. —

Turinyš „Tėvynės Sargo“ 1899 m.

1. Įvairi tautiszki rasztai.

Sveiki, sulaukę Naujų 1899 m.! Tėvynės meilė. *M. M. T.* Vaisytojams linų. Karsztas klausimas. N 1. Viso svieto paroda Paryžiuje Nr. 2, 5, 6, 7, 8, 10 etc. Lietuvos inteligencija. Rengiamas Lietuviszkasis Atlasėlis. N 2. Murų kapai *A. B. Grybas*. Garbinimas Patronų Nr. 3 ir 10 (*Juosis*). Kaunę rengiamas muziejus. Nauja kunigu „gudrybė“ *K. A. K.* Nr. 3. Spaudos dalykai Nr. 3, 4, 5, 7, 8. Nauja Lietuvių iszeivystė Nr. 4. Musų iszeivystė ir ekonomiszkas ukininkas buvis. *Dėdė Antanaxas*. N 7. Apie arbatnamius ir arbata. *Gargažė*. Paroda ukininkystės ir naminių darbų Plungėje. Dėl-ko katalikai negali buti valsczių rasztininkais? *Senelis*. Nr. 4. Ar krikszcioniszka neapkęsti gudus? Einantiems į svetimas szalis persergėjimas N. 5. Dėl-ko mes biednyn einam. *Savasis*. Į mokanczius kritikuoti, bet nieko nenorinczius dirbti. Nr. 6. Namie ir svetur. *Rutų Lapelis*. Szimetinis atsilankymas *J. M.* Žemaiczių Vyskupo. *Karbonarius*. Nr. 7, 8. Visu didžiausis persergėjimas. Ar reikia ir kaip reikia mylėti tėvynę? *J. P.* Nr. 9. Kaip užmanėme pažymėti pradžia XX szimtmečio? *A. J.* Lietuviai miestuose. Pakvietimas ant kon. Daukszos ir Vysk. Valancziauszkio jubiliesju. Projektas prieglaudų Kaunę. Nr. 10.

Įkurimas *Patamsiuosė* naujų žibintuvų. *Maiszinys*.
 XIV Seimas Susivienijimo Lietuvių Amerikoje. *Delegatas*.
 Nr. 11. Metus baigdami. Nr. 12. Dėlko einame į
 Ameriką? Nr. 12.

2. Literatizski ir mokslizski rasztai.

Atskiriami priedai. Nuo Nr. 1: „**Apie vartojimą lotyniskų literų lietuviszkoje raszliavoje**“. Kopija perstatymo, paduoto „wosobyj otoliet uczonago Komiteta M. N. P.“, 28 pusės.

Nuo Nr. 2: „**Graudų Verksmai ir kitos naujosios Jurk. sm. giesmės**“, kaip tai: Giesmė apie pirmuosius tėvus, Adventų giesmė (*su gaidą*), Salve, Jesu Parvule! Velykų giesmė, Seguentia in Missam Pentecostes, Giesmė į szv. Panelę (su 2 gaidom), Ave, maris stella! (su gaidą), Malda Urbano VIII pop. Prie to — seniausioji Karunkos gaida. 40 pusių.

Nuo Nr. 5: „**Blaivininkų kningelė, arba trumpas pamokinimas apie blaivystę**“. *Izleido Dėgtinės Priesxas*. 16 pusių.

Nuo Nr. 7, 8: „**Apie suvartojimą vandenių ant auginimo žuvių ir vėžių**“. *Paraszė Sxernas*. 90 pusių.

Nuo Nr. 9: „**Ukiszskasis Kalendorius 1900 m.** Turinys literatizskai — ukiszskosios dalies: Kalendorius 1900 metams. *Eilės A. J.*; Raszomosios literos; Apie biczių ligas. *Bicxiulė (Sxatrijos Ragana)*; Valsczionizskas bankas žemei pirkti. *Sodietis*; Taupamoji kasa. *Sodietis*; Apie paszarą. *Ruskis*. Naudingos patarmės. *Vais.*; Tabakas. Ekonomiszka jo ženklyba, auginimas ir patiekimas. *Sodietis*; Kaip reikia priderancziai elgties įvairiuosė atsitikimuosė? *Vaisxgantis*; Jonas Degtienis. *Margalis*; Brangumas s. Religijos katalikiszskosios. *K.* 9 dainos. *Paleistsparnis*. 102 pusi.

Nuo Nr. 10; „**Kedoszių Onutė**“. Apsysaka. *Paraszė Savasis*. 77 pusių.

Nuo Nr. 11: „**Biczių kningelė**“. Su paisziniais. *Paraszė Sxatrijos Ragana*.

Poezija. Litvomanai. *A. J. Sudiev*, kvietkeli. *Vienužis*. Gaida. *Racxo*. Nelaimė. *Žemaitis (Samogita)*. O, Lietuva,

žeme, mylėta tėvų. *Margalis*. Nr. 1 Pavasarėlis (su gaida) *Akyžada*. Piemuo ir Skruzdės. Sakmė. *Aldonas*. Vaikas. *Žemaitis (Samogita)*. Nr. 2 Biruta. I dalis. *Margalis*. Derlus medelis (su gaida). *Akyžada*. Valancziauskiui Vyskupui. Akrostiks. *Kun. A. Bortkevičius*. Nr. 3 S. Kazimiero giesmė: omni die. *K. V. S.* Baranauskiui. Akrostiks. *Kun. A. Bortkevičius*. Vilkas ir Szuva. *K. V. S.* Be apetito. *Margalis*. Nr. 4 Gyvenimas „padoraus“ žmogaus. *Margalis*. Į s. Kazimierą. *Kun. A. Bortkevičius*. Varnaisudžiomis. Sakmė. *Aldonas*. Panasziai. *Bisxkytėlis*. Nr. 5 Praeis! *Margalis*. Vai ruta-rutele. Gaida *Nėbrėkos*. Vai sese-sesele *P. isz Z.* Bitelė ambininkė. Sakmė. *Aldonas*. Tikėk! *Margalis*. Ant naujo kapo. *Margalis*. Nr. 5 Kelionė. *Margalis*. Vilkas ir Avjis. Sakmė. *K. V. S.* Ant kun. Vienužio kapo. *Sziaudy Bajoras*. Beltiejus. *Margalis*. Nr. 7, 8 Kalendoriaus 1900 m. *A. J.* Dainos *Paleistsparnio*: Paaukavimas dainų; Eikim, sesės, į darželį; Mano moczia vis kalbėjo; Asz nuėjau į darželį; Kodėl, broliuži, neaszarji? Kodėl asz vis nusiminęs? Ką dirbi, sesuti jaunoji? Daina tikrųjų tėvynės sunų; Vieversėlis. Nr. 9 Kalendoriuje. Daina brolių girtuoklių. Daina isz tėvynės važiuojanczio. Augsztaiczio daina. Du prasczioku. *Paleistsparnis*. Nr. 10 Daina apie musų vargus. *Dagilėlis*. Rudens vakars. *Paleistsparnis*. Berniukų daina. *Paleistsp.* „Laisvė“ ir „Fijolka ir Rožė“. *Anupras Žemaitis*. Nr. 11 Biruta. 2 dalis. *Margalis*. Mergaiczių daina. *Pal.* Daina lietuvės, supanczios lopszj. *Pal.* Draugų daina. *Pal.* Pelė su Vaikais. Sakmė. *Anupras Žemaitis*. Meszka ir Lankai. Sakmė. *Dagilėlis*. Iszeiviui Žemaiczio daina. Kristau, ateik. *Paleistsparnis*. Nr. 12.

Pasakojimai. Iszminga gaspadinė. Nauji Metai *Dėdė Atanaxas*. Nr. 1 Musų Vengriai. *Juosis*. Kaip gal tapti laimingu? Nr. 2 Teip iszdaviką pamokino. *Eketis*. Nr. 3 Į Niszparus. Vaizdelis. *Bisxkytis*. Nr. 5 Szuolis isz Lietuvos (Lubartovo). Vertė. *Margalis*. Nr. 7, 8 Jonas Degtienis. Nr. 9 Kalend. *Paleistsparnis*. Užraszai. *J. M.* Vyskupo Motiejaus Valancziauskiio. Nr. 11 Abrozdas szv. Atminimas apie mokslą Kalvarijoje. Panelės. Atsitikimas

Skapiszkyje. Nr. 12 Isztremtojo rasztai isz Spasko. *Anupras Žemaitis*. Nr. 11, 12.

Szeip jau. Apie Dzukus. *Sakalas*. Maskolių kolonizacija Vyžonų apylinkėje. *Utique*. Liepojaus gyventojų skaitlius. X. Raszybos dalykai. *A. D.* Nr. 1 Apie neprigulmingą Bažnyčią Amerikoje. *Amerikietis*. Serbai-Lužiečiai ir Lietuviai. *Embė*. Apie Zarasiečius. X. Pilnas maskolių caro titulas. Nr. 3 Klaidės gudų tikėjimo, arba pravoslavijos: Apie paėjimą s. Dvasios. (Nr. 5); Apie czyszczių ir apie Nekaltą s. M. P. Prasadėjimą (Nr. 9); Apie regimą Bažnyčios galvą (Nr. 10); Užmetinėjimai, kuriuos daro atskalunai-pravoslauni mūsų Bažnyčiai: apie Kriksztą per palėjimą, apie duoną be rugsztės, apie Komuniją po abiem paveikslais (Nr. 11.); Atskalos istorija (Nr. 12). *Paleistsparnis*. Pranaszystė vieno vokiečio ir Prie klausimo apie isznykimą lietuviszkos kalbos. *Birsxtonas*. Apie lietuvius Suvalkų gub. apskritai ir apie Zanavykus. *Susis*. Nr. 6. Streikas. Nr. 7. Kalba advokato Andriejewskio, apgynėjo kun. Biliakevicziaus. Nr. 7, 8. Apie Smilgiečius. *Gargažė*. Nr. 7, 8, 10. Katalikų Bažnyčios auglius. *F.* ir X. Nr. 9. Kalbos ir pavardžių dalykai. Nr. 10, 12. Apie praeitę krikszczių Taurydoje. *Aldonas*. Nr. 10. Grometa J. M. Žemaiczių Vyskupo, szaukianti prie mesliavų dėl badaujanczių maskolių. Piemeniszkas laiszkas J. M. Seinų Vyskupo. Nr. 6. Ukės dalykai: *Kaimynas*. Kreivatikystės terp stacziatikų. Kas tai yra „guoga“? Nr. 12.

Paminavojimai. A. a. Kun. A. Pauperis, Lenkimų altarysta. A. a. Kun. J. Lideikis (Aldonas) Suginczių filijalista. Nr. 2. Dr. Viluckis, szelpėjas Paprusio iszkalų. N. 3. A. a. kun. Pr. Butkeviczius, Kauno džiakonas. Kun. 7. Biliakeviczius. Nr. 3. A. a. kun. A. Vyszniauskis, Utenos klebonas. Apraszė. *Aldonas*. Nr. 4, 5, 6. A. a. Kun. J. Paszkeviczius (Utique). Nr. 7, 8. A. a. Kun. A. Jaseviczius, isztremtas. Ariogalos klebonas (Anupras Žemaitis) N. 11. A. a. kun. Pel. Juskeviczius, Palangos kapelionas. Nr. 11, 12. Arc. Kazlsauskis. Mikolas Raczas. Nr. 12.

Mūsų rasztai. Katekizmas ar gali užstoti elementorių? Nr. 3. Seni paveikslai ir nauji užmanymai („Vaiszganto Katekizmų kalba“.) Nr. 2. Katekizmas ar gali užstoti elementorių? Nr. 3. Palaikai a. a. kun. Lideikio. Rengiamas Lietuviszkasis Atlaselis. Nr. 2. Grynintojams kalbos-rankvedžiai. Nr. 3. Begėdiszkas tycziojimas isz dievobaimingų žemaiczių (apokrifai). Statytojams Kalendorių. Nr. 6. „Suskaita Lietuviszkų kningų, spaudintų Prusijoje 1864—1864 m.“ ir „Atsiszaukimas į visas civiliztuotas Europos tautas“ Sutaisė Jonas Zanavykutis. Nr. 7, 8. „Ukiszkasis Kalendorius,“ melagingai „Sargieczyų“ pavadintas. Nr. 9. „Vaidelytė,“ Anglijos laikrasztis. Nr. 11. „Ukininko“ sukaktuvės 10 m. Lietuviszkos kningos gudiszkomis raidėmis. Nr. 12.

3. Mūsų mokslavietės.

Nr. 1: Iszmintingas ir neiszmintingas mokynimas vaikų namie. Sziauliuosė: Gimnazija, Szkola Russkoj Gramoty, Russkij Narodnyj Chor. Skaudvylėje, Batakiuose.

Nr. 2: Kaukolikų. *Brolis Žemaitis*. Peterburgo Seminarija. Nytaujos Realinė. Naujas „narodnasias“ taisant. Sziaulių, Vyžonų. *Utique*. Jezno. *Akmenukas*.

N 3: Ar apszvietimas, ar nuplėszimas? Palangos mokyklos. Ministerskoje Narodnoje Ucz. Žagarės.

N 4: Isz Simonių. Isz Sziaulių.

N 5: Naujas konfid. cirkulioras Direkcijos Mokyklų. Truskavoje ir Augsztvaryje. Svėdasuose. Sziauliuosė. Paželiuose. Kražiuosė.

N 6: Ar perdaug raszome apie iszkalas? Jonavoje. Naujamę Impiltyje. Seselės, į darbą!

N 7, 8: Rengiamos cerkvinės iszkalos Puszkino vardo. Rengimas naujų valstinių iszkalų Nauja maskoliszka evangelija: „Pamiatka ruszkomu narodu“. Laižuvoje. *A. Dagis*. Petropylės Dvasiszka Akademija. Priruoszimas vaikų prie pirm. Komunijos. *Vargo*.

N 9: Kuniszkosios karonės. Isz Žagarės.

N 10: Pakruojuje ir Radviliszkyje. Ukmergėje. Taurėnuosė.

N 11: Kulvoje, Jonavoje, Veiveriuosė. Tiesos skelbėjai.

N 12: Nemakszcziuose. Jeznę. *Striukas*.

4. Įvairios žinios.

Nr. 1. Isz Vilniaus Vyskupijos: a) vysk. Žvierovicz, b) viena isz daugalio istorijų. *Kruvina Aszara. Armana. Laszas.* — Žaslių. *And. Szvilpikas.* Vilniaus Nerio sunus. — Disnos. *Laszas.* Nuo Rusų Pasieno. Isz Darbėnų. *Senelis.* — Kauno apygardės. *Pats isxtyręs.* Pasienio. Isz Darbėnų. *Senelis.* — Kauno apygardės. *Pats isxtyręs.* Isz Laižuvos. *D-gis.* — Sesykų. — Sedos. *Žem. isx Sedos.* Isz Birsztono, Garliavos, Paknionių. *Oro Pauksztis.* — Ariogalos, Surviliszkiu. *Pakeleivis.* — Monte Carlo. — Joniszksės. *Saunora.* — Vyžonų ir Utenos. *Utique,* — Kauno ir Klovainių. *Marg.*

Nr. 2: Sziaulių. Nuo Prusų Rubežiaus. — Skuodo. — Mosėdžio. — Kretingos — Lenkimų. — Darbėnų. — Smilgių ir Rozalimo. — Kreting. — Utenos. Nuo Senapylės. s. Antanas ir maskolių caras.

Nr. 3. Nuo Ukmergės pav. — Peterburgo. — Vyžonų. — Vasiliszksės. — Laižuvos. — Petrąpylės. — Ventspylės. — Leckavos. — Suvalkų gub. vidurmieszcio — Gardeno gub. — Sziaulių.

Nr. 4. Isz Telszių. — Laukžemės. — Sziaulių. — Salantu. — Pakruojaus.

Nr. 5: Isz Raseinių ap. sziauriniai lietuviai. Isz Podbiržio. — Papilio. — Kulių. — Augsztaitijos. — Sziaduvos. — Svėdasų. — Druskeninkų — Ilakių — Klovainių. — Rozalimos. — Szimonių. — Skapiszkiu. — Kupiszkiu. — Darbėnų. — Asteikių. — Vilniaus. — Tauragės. — Poboisko Vyžonų. — Traupio.

Nr. 6: Per Raseinių pavieta. Isz Žvingių. — Pąpylės. — Peterburgo. — Krakių. — Anciszkių. — Naumesczcio. — Žaverijos. — Nuo Kaukazo. — Sziaurinės Rosijos. — Badas Mask.

Nr. 7, 8: Petropylės. — Ukmergės. — Liepojaus. Joniszkiu. — Skaisgirio Mosėdžio.

Nr. 9: Isz Barstyczių. — Mosėdžio. — Kalvarijos. — Kauno.

Nr. 10: Isz Žeimės. — Klovainių. — Baisogalos. — Smilgių. — Kauno. — Augsztaitijos. — Giedraiczių —

Luokės. — Tryszkių. — Szirvintėlių. — Vilniaus. — Gelgaidiszkio. — Astrachanės. — Latviai. — Palangos teatras. — Musiszkiei svetur. — Peterburgo.

N 11: Isz Kurlavelo. — Lapių. — Skarulių. — Kulvos — Jonavos. Nuo sienos. Isz Varszavos. Kalbos dalykai. — Suvalkų. — Lydakių — Vėprių — Ukmergės. — Szianlių. — Mosėdzio. — Darbėnų. Vienodumas abrozdu. — Vienas grįžta. — Gargždų. — Finliandijos. — Kretingos. — Petropylės.

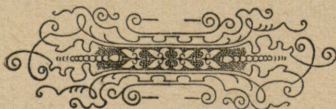
N. 12: Į Skotiją reikalauja lietuvio-kunigo. *Sirvydas*. Isz Vasiliszkie. — Smilgių. — Naumieszio. *Gargažė*. — Ariogalos. — Krakų.

. Isz Amerikos — kiekvienne. Nė

5. Nuo Redakcijos.

Atsakymai, apgarsinimai, atskatos ir tt. kiekvienne. Nė.

02492

Atsakas redaktorius J. Lapinas, Tilžėje; prie jo siųst rasztus, rankraszczius ir piningus; pas jį teipo-gi laikraszczio krautuvė. Antraszas: Herrn J. Lapinas, Tilsit, (Ostpr.)

Spaudinta pas J. Szenkę, Tilžėje.